ТИЖНЕВИК · REVUE HEBDOMADAIRE · TRIDENT
UKRAINIENNE

Число 22 (330) рік вид. VIII. 25 травня 1932 р. Ціна фр. 2. Prix 2 fr

В середу 25 травня, в шосту річницю смерти

Симона Петлюри,

Голови Директорії, Головного Отамана Військ Української Народньої Республіки,

в Парижі одправлено було вранці за спокій душі його літургію в Українській Православній Церкві, а о годині 2-ій 30 хвилин вдень на могилі на кладовищі Монпарнас — панахиду.

В неділю, 29 травня в тій же церкві має бути одправлено урочисту заупокійну службу Божу, а по ній — панахиду.

Париж, середа, 25 травня 1932 року.

Сьогодня, як і що-року в той день сумний, день трагічної смерти блаженої пам'яти Симона Петлюри, схиляємося ми тут, у Парижі в теплій молитві й глибокій пошані перед могилою його. Тут, на кладовищі в мовчанні поважнім і скупченні духовнім переймаємося ми спомина-ми про нього, про діло життя його, про смерть його. Складаючи на простий і в своїй простоті такий нам близький і рідний надгробок прості квіти живі, ми разом з ними знову складаємо йому і жаль наш живий , і сум безмежний, і пошану щиру.

І знаємо, вкупі з нами в тій глибокій пошані перед могилою без-смертного вождя нації сьогодня схиляються усі наші люде, в розсіянні і на Україні сущі.

Сьогодня звідусіль — з Великої України, з усіх земель українських, з усіх наших колоній велелюдних і малих — в Европі, в Америці, в Азії, звідусіль, де б'ється серце українське, де лунає слово рідне, линуть побожні думки сюди, до Парижу, на це кладовище, старе й затишне, де знайшов собі Симон Петлюра тимчасовий одпочинок в чужій землі, яку скропив він кров'ю своєю, кров'ю, пролитою за рідний край...

Тимчасовий одпочинок... Бо настане час, — і він вже недалеко,— коли рідна земля прийме в лоно своє вкриті славою несмертельною тлінні останки свого найкращого сина.

Там, над Дніпром знайде його намучене тіло вічний покій.

Але, щоб наблизити той час, повинні ми не лише завжди пам'ятати слова того заповіту, що його він, вмираючи, залишив нам, але і дбати постійно про те, щоб його виконати.

За визволення України він умер. І на нас спадає обов'язок продовжувати його діло – боротьбу за волю України і її державність, для цього жити, за це вмерти.

Зустрічі з Симоном Петлюрою.

З покійним головою українського національного правительства я зустрічався двічі. Доти я багато чув про нього, як про вождя українського національного руху, що самовіддано боровся за самостійність України.

За цією непосильною боротьбою молодої Української Народньої

Республіки я стежив з великою увагою ще тоді, коли перебував у Стамбулі представником Азербейджанської Республіки. А коли я приїхав до Парижу на Мирову Конференцію на чолі Азербейджанської Делєґації, цікавість моя і увага до тієї боротьби повинні були цілком природнє зрости ще більше, з огляду на те особливе значіння, яке надавали Україні, надто як би їй пощастило дати одсіч «червоним» і одстояти свою самостійність: адже і кількістю людности, і територією — то найзначніша з нових республік, які проголосили свою незалежність.

Всім цим республікам загрожувала та сама небезпека, і це зобов'язувало делєґації Кавказу і Прибалтики до спільної праці, до спільних виступів з Делєґацією Українською. Коли ж Латвію, Естонію та Литву було визнано, делєґації Азербейджанська, Північно-Кавказька та Ґрузинська — з одного боку, і Українська — з другого зійшлися ще ближче, обороняючи як зокрема, так і спільними силами інтереси своїх народів перед державами і Ліґою Націй. Слід зазначити, що згодом місце Української Делєґації заступила Дипломатична Місія Української Народньої Республіки у Франції, на чолі якої трохи пізніше став О. Я. Шульгин. З людей близьких до українського уряду в Парижі мешкав М. А. Шумицький, потім приїхав кн. І. С. Токаржевський - Карашевич. Сюди в осени 1924 року прибув на сталий побут і Головний Отаман Симон Петлюра разом з В. К. Прокоповичем.

* * *

Того-ж року (8.XI) я зустрівся вперше з С. Петлюрою у М. А. Шумицького, з яким здавна був у дружніх стосунках. Вже перше враження, яке робив С. Петлюра, було приємне: передо мною сиділа людина здорова, досить широка в плечах, з виглядом ніби трохи втомленим, але з живими, виразними, великими очима, вельми рухливими, які свідчили про енерґію та рішучість. Симпатичне обличча, м'ягкий голос, проста манєра тримати себе надавали всій постаті С. Петлюри привабливий вигляд. В ньому я знайшов співрозмовника дуже дотепного й уважного, а найголовніше — вдумливого й досвідченого.

Розмову нашу, яка тяглася більше як дві години, ми почали з виміни останніх відомостей про наші краї. Він дуже цікавився роботою на місцях і зв'язком її з працею тут, бо знаходив, що така робота й такий зв'язок повинні були лягти в основу діяльности орґанізацій закордоном. Розвиваючи цю тему, ми прийшли до необхідности частіше взаємно повідомляти один одного про становище наших народів в ненависному ярмі, щоб полегшити можливість спільних заходів в боротьбі

роти большевицької диктатури. Роспитуючи про взаємовідносини між кавказькими народами, С. Петлюра надавав великої ваги питанню про Кавказьку Конфедерацію, а саме це питання в зв'язку з повстанням в Ґрузії (в серпні 1924 р.) знову стало на черзі дня і його уважно обмірковували представники республік Азербейджану, Північного Кавказу і Ґрузії. Не менше значіння мій співрозмовник надавав позиції нової Туреччини, яка, на його думку, в майбутньому мала заграти для всього Ближнього Сходу і зокрема для Кавказу вельми поважну ролю. Я цілком з тим погодився і, розвиваючи цю думку, навів де-які міркування, що торкалися тако-ж і України, симпатії до якої і раніше і тепер у Туреччині не підлягали сумнівам. Він погодився і знов заговорив про большевиків. На моє запитання, як ставиться до української незалежности російська еміґрація, яка взагалі заперечує право всіх «окраїн», а особливо України на незалежне існування, Петлюра дуже стримано одповів, що, коли в о н и заперечують, то самі уґраїнці стверджують і міцно стоять за своє право на вільне існування; а до того додав, що ті заперечення і докази, які наводять росіяне, — річ не нова, але український народ тепер, як і раніше, буде прямувати до того, щоб здобути собі самостійність. Це обов'язок і право кожного народу, який усвідомив свої інтереси: в Туркестані, на Волзі, в Криму, на Кавказі, на Україні повсюди народи перейняті виразними стремліннями до вільного незалежного життя. І власне ці прямування повинні їх наблизити в майбутньому один до одного.

Думки, які висловлював С. Петлюра в цьому напрямку, виявляли його добре ознайомлення з становищем народів у вище наведених країнах та з їх стремліннями.

На прикінці нашої розмови ми повернулися знову до нашої спільної роботи, головні лінії якої зустрічали взаємну згоду. Малюючи собі можливі перспективи, ми обмірковували де-які деталі плана нашої роботи в Европі, особливо в Лізі Націй; ми вважали, що слід подавати як найширше до загального відома на Заході все те, що знайомило б чужі нації з минулим і сучасним наших народів, все те, що говорило б про їх сподіванки. Однак не могли ми, на жаль, не зазначити перешкод на шляху до такої спільної праці, а серед них поважне місце займали і міркування про необхідні засоби.

Був уже час розходитися і ми попрощалися, виявивши певність, що будемо зустрічатися , та склавши подяку гостинному господареві.

* * *

В період часу до другої моєї зустрічі з С. Петлюрою, що припала

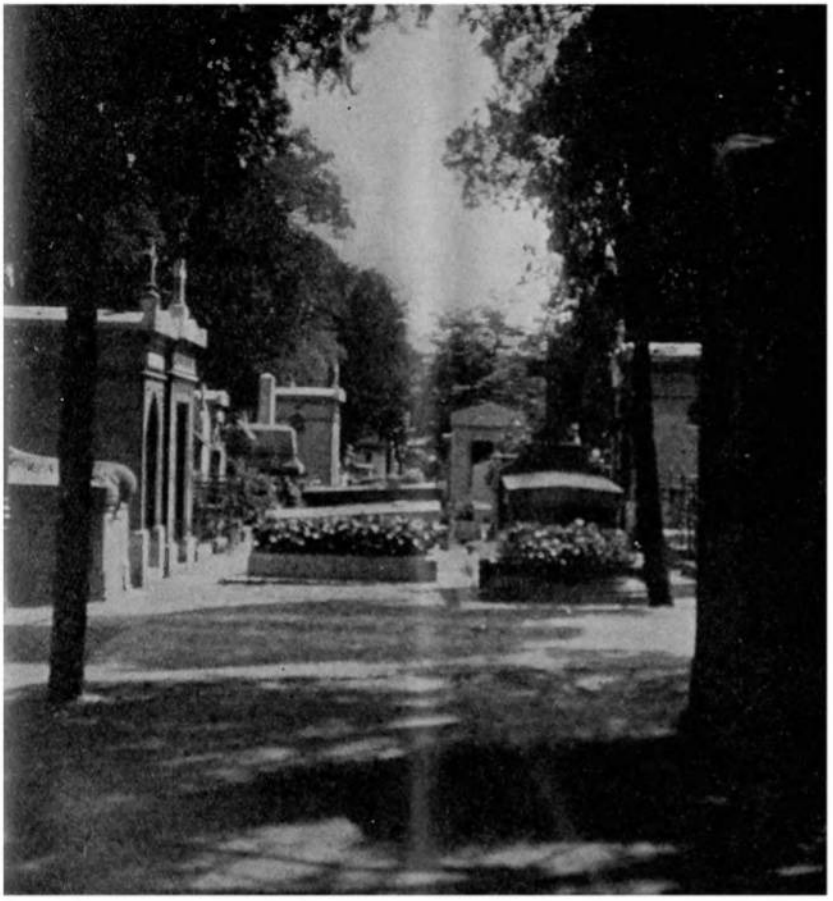

Куток на кладовищі Монпарнас, де знаходиться могила С. Петлюри.
(Світлина Івана Бєберського).

на 1925 рік, між представниками вище названих Кавказьких республік і республіки Української зав'язалися ще міцніші відносини—часті зустрічі, товариські розмови, обміркування спільних питань, способів, як одбити ворожі наступи в пресі і т. ин., все те не тільки наближувало, але й підготовляло ґрунт для праці разом. З боку українського особливо діяльну участь в цьому приймали М. Шумицький, кн. І. Токаржевський - Карашевич, з якими я, будучи в дружніх відносинах, зустрічався часто. До того-ж і родини наші були добре знайомі. Перший з них був

представником українського уряду при делегаціях Кавказьких республік в Парижі, а другий керував перед тим міністерством закордонних справ УНР. До них незабаром приєднався В. К. Прокопович, пізніше Голова Ради Міністрів, а через де-який час і професор О. Шульгин, Голова Української Місії в Парижі, а згодом міністр закордонних справ. З ним я познайомився ще раніше, року 1918 в Стамбулі.

Протягом першого півріччя 1925 року одбувалися зустрічі і зібрання представників Кавказу і України, і вже в травні того року українські представники і взагалі українці були почесними гостями в дні свят національних — проголошення незалежности Кавказских республік. Голоза Директорії С. Петлюра прислав Голові Азербейджанської Делегації на день проголошення незалежности Азербейджану (28 травня) привіт з побажанням швидкого визволення з большевицького ярма.

Спільні зібрання, взаємні розуміння і повага, що їх ще поглиблювали аналогічне становище і загроза однакової небезпеки, вивершилися того-ж року актом про дружбу і спільну роботу з метою дати взаємне підтримання і об'єднати сили в боротьбі за визволення своїх територій. Умова та ввійшла в життя, і наприкінці грудня того року означені представники вже обмірковували текст спільного меморандума, який мали подати правительствам держав і Лізі Націй.

*

Того-ж грудня (6. XII) одбулася друга моя зустріч з С. Петлюрою, цього разу у мене в Сен-Клу. Він приїхав до мене разом з п. п. Прокоповичем і Шумицьким. Останній був з жінкою. Саме тоді була у нас і дружина кн. І. Токаржевського - Карашевича, пані Оксана, дочка видатного українського політичного діяча, професора О. Лотоцького, колишнього посла українського в Туреччині.

Привітно і сердечно численна родина моя прийняла друзів-українців. В центрі загальної уваги був С. Петлюра, з яким я зустрівся вже як з добрим знайомим. Він був у доброму настрою, привітно усміхався, приймаючи участь в товариській розмові. Пригадую, річ йшла про влаштування кавказько-українського вечера, думку про який подала кн. О. Токаржевська - Карашевич. До того всі присутні поставилися з співчуттям, особливо дами. Одобрив це і С. Петлюра, знаходячи, що по-за матеріяльною метою, влаштування подібного вечера служитиме за ілюстрацію українсько - кавказької приязни і взаємної симпатії.

Коли панії перейшли до другої кімнати, почалася розмова з С. Пе-

тлюрою і його співробітниками. Цього разу розмовляли ми вже в певних рямцях, що їх нам визначили ті взаємовідносини між українськими і кавказькими представниками, які встановилися за останній час. Треба було знайти практичне вирішення тих питань спільної праці, які вже було обмірковано. Завдання то було вельми складне; воно зустрічало низку великих перешкод технічного, матеріяльного та иншого характеру, подужати які часом нам було над силу. Залишаючи остаточне вирішення цього завдання на спільне зібрання представників українських з кавказькими, ми поділилися думками, що-до встановлення щільного зв'язку з людністю на місцях, взаємно подаючи зразки такої праці, її методи та відомості про її наслідки.

Потім ми перейшли до можливих практичних кроків заграницею. Ми спинилися на необхідності подати урядам держав і Лізі Націй спільний меморандум. В тому меморандумі вважали ми за необхідне відзначити моменти, які висвітлювали становище наших народів в большевицькому ярмі, знайомили б з їх сподіванками і підкреслювали б готовність на всі жертви для відновлення незалежности та т. и. Говорили ми далі про можливість зближення з де-якими державами і про звернення до них. Нарешті, з метою росповсюдження в Европі правдивіших відомостей про Кавказ, Україну, Туркестан і з метою ближчого ознайомлення з цими країнами европейського громадянства співрозмовники прийшли до висновку про потребу видання в Парижі друкованого орґана французькою мовою.

Що-до всіх тих пунктів було встановлено повну згоду. Це з задоволенням одмітили всі, а особливо С. Петлюра, який висловив певність, що і инші представники-кавказці поділять цілком вище подані міркування.

* * *

Далі ми перейшли до їдальні, де вже було сервіровано чай з азербейджанськими печеннями. Не зважаючи на доволі таки довгу розмову нашу, С. Петлюра зберіг бадьорий настрій, за чаєм жартував і підтримував з дамами розмову, цього разу — господарського характеру. Він хвалив наші печення, розпитував, з чого і як їх зроблено, цікавився нашими звичаями, порівнював їх з українськими, знаходючи иноді і де-що схоже між ними. Він дуже шкодував, що майже нема українською мовою друкованих джерел про Схід, зокрема про Кавказ. І тут же, на загальне задоволення всіх присутніх, згадав про поему «Кавказ» Тараса Шевченка. А коли мій син Алі Акбер сказав, що відомий знавець Сходу Кримський переклав на українську мову з своєї книги

Історія Ісламу» розділ про історію «Кримського ханства», а тако-ж надрукував українською мовою вибрані поезії перських і инших східніх поетів (Ґафіза, Сааді, Омар-Хайяма і др.), то С. Петлюра виявив велике зацікавлення і був з того дуже задоволений. Довідавшися, що син мій буває часто в бібліотеках — Азійського товариства та инших в Парижі, він просив його дістати, коли можна, названі книжки проф. Кримського, що й було з готовністю обіцяно.

Жвава бесіда за чаєм, яка тяглася більше як годину, позначалася взаємною простотою, прихильністю і щирістю. Гості українці розсталися з нами під приємним вражінням особливої уваги і дружніх відносин, якими їх було оточено у нас. Таке-ж приємне і глибоке вражіння зробили ці одвідини і на всю родину мою.

* * *

Провожаючи тоді С. Петлюру з своєї господи,я не міг передбачати тоді, що ми розставалися з ним на завжди... Я не ждав, що так швидко, менше, як за півроку, я побачу цього міцного духом і тілом борця за Україну в домовині, куди його поклала підступна рука... Гарячі сльози українців підчас похорону, тяжкий сум на обличчах всіх, що провожали тіло, остання молитва навколішках на кладовищі і хоровий спів «Заповіту» Тараса Шевченка, що брав за серце, коло свіжої могили, — все це, западаючи глибоко в душу, говорило про те, що українці, що зібралися віддати останню пошану Симонові Петлюрі, який завчасу склав своє життя, дійсно втратили в ньому свого рідного батька, того, в кому вони бачили символ вимріяної ними ідеї про самостійну Україну...

А. М.-б. Топчибаші.

Листи до земляків.

IX.

Мане, Текел, Фарес.

Оскільки я пам'ятаю, ні один переказ з оповіданням про минуле, не зробив на мене такого вражіння, як той, в котрім описується привид під час бенкету царя Балтазара.

То-ж подумайте, яка справді в ньому мається зловіща краса і трагична мальовничість, і як вона може вплинути на дитячу уяву.

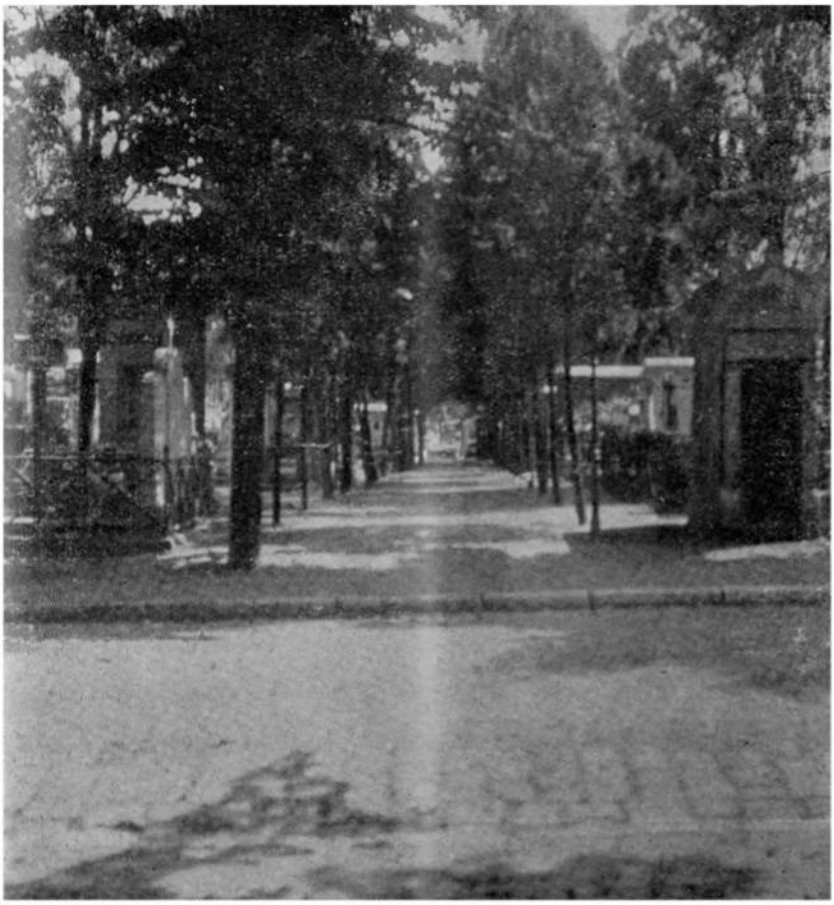

Бічна алея (Allée Chaveau-Lagarde), що веде до могили С. Петлюри.
(Світлина Івана Боберського).

Десь далеко, мабуть на краю світа, в невідомій країні, якої сама назва має в собі щось таємничого і привабливого — «Асіро-Бабілонія», гуляє і бенкетує наймогутніший цар, владика тодішнього світу... Л'ється рікою вино, грають музики, танцюють найкращі танцюристки. Навкруги найбільша роскіш убрань та оздоби, що міг дати тодішній світ.

Цар Балтазар на самому вершку своєї слави та всесвітньої могутности.

І саме в момент роспалу цього бенкету на стіні з'являється вогнена р у к а і пише на ній вогнені ж письмена:

М а н е , Т е к е л , Ф а р е с .

Крім того, що слова своєю таємничою згучністю впливають на фантазію, зміст їх такий трагічний: з в а ж и в , п о д і л и в та з н и щ и в , раз назавжде врізається в пам'ять і залишається в ній, як одно з найсильніших вражінь та переживань.

Не раз ми, діти, після знайомства з цим переказом, пробували при допомозі фосфорних, тодішніх сірників, зкомбінувавши спеціяльну гру: «Привид царя Балтазара», писати на стіні ці таємні слова, за що були нещадно биті, — з підсвідомим бажанням ще дужче їх запам'ятати.

І така вже приваблююча сила історичних митів, що вони справді залишаються на завжде в людській психиці і потім постійно виринають звідтіля на світ Божого дня при всякій влучній нагоді.

* * *

В російському таборі ось уже кільки часу великий заколот та метушня. І то не тільки еміграційному, але і комуністичному. Викликані вони подіями, які розвинулися на Далекому Сході і які криють в собі небезпеку збройного конфлікту проміж СССР та Японією.

В еміграційних колах питання це не зходить з черги дня і з приводу його вже висловилися такі провідники російської еміграції, як Мілюков, Керенський, Денікин, Дан, Семенів. Справа точиться головне про те, чи вважати большевиків в цій майбутній війні стороною, яка захищатиме інтереси «Росії»,чи навпаки—бажати того, щоб Японія їх набила та, відібравши від них Східній Сибір, утворила з нього «державу-буфер», само по собі зрозуміло, віддавши її до послуг російської еміграції.

Ми не маємо жадної охоти наводити тут окремі думки та малювати всю ту розбіжність, що виявилася під час цієї дебати. Наговорено багато міцних слів і про «зраду» і про роздавання «ісконних руских територій» і про «підлизування до большевиків» і т. д. Між иншим инколи фігурувала в цій дебаті і Україна,і то як один з найбільш поважних аргументів проти «буфера», бо коли утворювати його на Далекому Сході, что чому ж це не зробити і на півдню. Це б ще більше знесилило большевиків.

Кажу, що не маю охоти передавати всі оті сварки та взаємну лайку на цьому політичному базарі, бо мене тут тішить щось инше — і то

є для мого українського почуття найбільше важливе і переконуюче.

В той грізний момент, що може настати для російської державности в зв'язку з подіями на Далекому Сході, момент далеко небезпечніший в порівнанні з часами російсько-японської війни, в російському еміграційному таборі не знайшлося ні спільного національного почуття, ні об'єднаної цим почуттям політичної думки та чину.

Не вернуться, пани мої, часи бувшої Росії, бо ще в 1917 році на її стінах невблагана рука долі вивела зловіщі для неї письмена:

Мане, Текел, Фарес.

* * *

Великий непокій та стурбованість тако-ж одчувається і в російському комуністичному таборі. З досвіду російсько-японської війни там знають, що з неї може зродитися. Між тим і становище їх, як керовників держави, зобов'язує триматися якогось мінімума державних інтересів і якось їх захищати.

Разом з тим війна має свою спеціяльну логіку. Як не старалися большевики вихолостити свою армію в комуністичному дусі, тим часом зовсім позбутися національних гасел в справах війни вони не можуть, і тому найнемудріший з них— Ворошилов постійно на парадах заявляє: «чужого не хочемо, але з своєї землі ні п'яди не віддамо»... Це означає, що мимохіть большевики, роспочавши військові операції, мусять тако-ж підпорядуватися всім тим законам військової психології, які суть обов'язкові для кожної війни, себ-то захищати державну територію, проливати кров за «батьківщину» і т. и.

Але тоді, як же бути з основним догматом большевиків, який так красномовно та характерно з'ясував Криленко, коли говорив, що «нам наплювати на територію, то все забобони для буржуїв, для нас важна лише світова революція».

Війна обов'язково мусить ці основні протилежності виявити, і тому найрозумніші сучасні проводирі, такі як Молотов, весь час грають на тому, що СССР є найбільше мирно настроєна держава, що її систематично провокують на війну, але вона ні на які провокації ні за що не піддасться і воювати не буде.

Тим часом «політбюро» все з цього приводу засідає, на Далекий Схід все сунуть нові військові сили та бойові припаси, в прикордонних місцевостях орудують уже ріжні «партизанські» відділи, які озброєні виробами тульських заводів...

Складайте датки на Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.

Ворошилов приймає паради, а голе, босе, обідране, голодне населення України та і всього ‹соціалистическаво атечества» з нетерплячкою чекає, коли ж ‹воно почнеться», бо відчуває, що на стінах кремлівського палацу, де засідає ‹політбюро» вже проступили радісні слова:

Мане, Текел, Фарес.

Але що найцікавіше, — нікому з тих росіян і в Москві, і закордоном не прийде до голови задати собі питання, а що за нарід живе на тій самій ‹території . Для одних це ‹исконная руская земля›,для других — це якийсь шмат землі, звідкіля зручно провадити пропаґанду революції серед сусідніх народів.

Живі люде, з їх інтересами, з їх спеціяльними бажаннями та вимогами приносяться ганебно в жертву і на політичних рахунках зареєстровані лише, як територія», — і коли підіймається питання, що доля цієї території мусить бути вирішена волею народа, що на ній живе, то це для обох претендентів уявляється якимсь дивним непорозумінням.

Між тим як раз там, на цій самій ‹території» 60-80 відс. людности складаються з українців, які в недавні ще часи вже заманіфестували свою волю до самоозначення і прагнення до вільного національного життя.

Дивна доля, мої любі земляки, нашої батьківщини! Як вона переплелася з найріжнороднішими питаннями сучасної дійсности. Здавалося б, яке відношення вона має до таких далеких од неї подій, як конфлікти Далекого Сходу, аж дивись—і там вона подає свій голос...

Чи не свідчить це найкраще про те, що над тими кайданами,в яких Україна стогне вже більше як два століття,історична Немезіда занесла свою руку з словами:

Мане, Текел, Фарес.

П. К. Ніко.

St. Jean de Maurienne
20. V. 1932.

Громадськими засобами до удержання національної політехники.

(В справі акції Товариства Прихильників УГА).

Всім відома акція, що її започаткувало Товариство Прихильників Української Господарської Академії. Відомі і причини її виникнення, — на десятий рік існування Академії повстало питання, чи Академія має припинити свою чинність в наслідок цілком зрозумілих причин

(бо не може ж чужа держава вічно утримувати для українців їхні школи на еміґрації!), чи українське громадянство принаймні частково переберe тягар утримання своєї школи на себе?

Почуття відповідальности за долю Академії, як національної високої політехничної школи, продиктувало її професурі взяти на себе ініціятиву утворення громадської орґанізації, яка поставила б своїм завданням підкласти матеріяльну -базу для забезпечення дальшої чинности Академії на полі поширення техничної освіти серед українського народу. Ця орґанізація мала збірати гроші не на удержання професорського персоналу Академії (як це иноді розуміє пересічний український обиватель), бо екзистенція цього персоналу, бодай у мінімальному розмірі, забезпечена чехословацьким урядом, — а змобілізувати матеріяльні засоби, головним чином, для продовження навчальної діяльности Академії, — а це значить: помешкання для викладів, кабінети, лабораторії, бібліотеки, ферми і т. д.

Фундатори Товариства Прихильників УГА були свідомі того, що започаткована акція є для українських умов зовсім новою (утримувати високі школи на власні кошти ми не звикли), а через те не легкою до здійснення. Треба перебороти інертність маси, треба зрушити її з мертвої точки,треба вщепити до свідомости не тільки маси,а й нашої немоторної інтеліґенції — ідею піднесення техничної освіти, як необхідної передумови народнього добробуту. Треба розвинути у наших земляків почуття жертвености, себ-то свідомість обов'язку платити податки не тільки під примусом державної влади, а й з почуття національного обов'язку перед своїм народом, його майбутньою долею. Це все — буденна, чорна і невдячна праця для того, хто її має виконати. Вона не дає ні матеріяльних вигід, ні популярности...

Успіх розпочатого діла вимагає поборення величезних перешкод. Але він забезпечений поступовою, упертою, систематичною працею. На сьогодні ця акція об'єднала вже пару сот людей, які не тільки стали жертводавцями, але й активними учасниками поширення і реалізації ідеї Товариства. Ці люде стали піонерами великої справи — утримання національної політехники на свої українські кошти. Вони своєю активністю переборять всі перешкоди, бо де є сотки відданих одній ідеї людей, там, звичайно, успіх забезпечений.

В рядах активних членів Товариства сьогодні вже стоїть значне число українських орґанізацій, а тако-ж і окремих осіб з ріжних країн і ріжних суспільно - політичних таборів. Товариство вже має створений орґанізаційно - адміністративний апарат, установило зв'язки з ріжними осередками як на українських землях, так і на еміґрації і нав'язало стосунки з ріжними орґанізаціями та з українською пресою.

Товариство не спинилося лише на діяльності в напрямі збільшення числа членів і тим самим на збіранні матеріяльних засобів, воно приступило до живої конкретної роботи в напрямі реалізації його

В день 25 травня зробімо пожертву на монумент С. Петлюри — Бібліотеку його імени в Парижі.

основної ідеї — підтримки Академії в продовженні її навчально-освітньої діяльности. Товариство подало ініціятиву поширення чинности УГА через створення при ній Українського Технично-Господарського Інституту з позаочним навчанням і взяло на себе обов'язок матеріяльно підтримати цю нову діяльність Української Господарської Академії, як один з її шкільно-освітніх планів.

Отже, ініціятори Товариства Прихильників Української Господарської Академії зробили ґрунтовний початок. Сама Академія приготовлена до розвернення як найширшої діяльности. Тепер черга за українським громадянством, а в першу чергу за українськими інженерами, які найліпше мусять розуміти значіння для українського народу техники і техничної освіти.

Віктор Сапіцькиї.

Смерть Президента Поля Думера і українська еміґрація.

Як тільки рознеслася траґична чутка про вбивство Президента Французької Республіки, українська еміґрація широко відгукнулася на цю подію і заадресувала через своїх представників жалі французькому урядові і пані Думер. Подаємо тут докладний спис листів і телеґрам, від українських центральних і місцевих орґанізацій.

Голова Головної Еміґраційної Ради проф. О. Шульгин вислав телеґраму на ім'я п. президента Тард'є, Місія УНР у Франції вислала листи зі співчуттям на ім'я пані Думер, уряду Французької Республіки і комітету Франс - Оріан, якого п. Думер був почесним головою. Головна Еміґраційна Рада і Ґенеральна Рада Союзу Українських Еміґр. Орґанізацій вислали співчуття на ім'я пані Думер і президента міністрів Тард'є. Українське пресове бюро в Парижі випустило французькою мовою спеціяльний комунікат, присвячений смерті п. Президента Думера. Голова Союзу б. Вояків Армії УНР у Франції п. ґен. О. Удовиченко зі свого боку вислав співчуття пані Думер, урядові Французької Республіки, військовому міністрові і ґенералові Вейґанові.

Провінціяльні українські орґанізації у Франції адресували свої співчуття місцевим владам, як рівно-ж і центральним. Українська Громада і філія Військового Товариства в Кан вислали листи на ім'я мера міста д-ра Казан'єра, телеґраму на ім'я президента міністрів Тард'є і лист на ім'я префекта департаменту Альп Марітім.

Ліонська Громада в імені цілої колонії висловила співчуття префектові Рони, мерові міста Ліону і через пресу всьому населенню департаменту.

Рівнож Шалетська громада надіслала п. супрефектові департамента Loiret в день похорону покійного президента, 11 травня, співчуття Шалетської української колонії.

В імені бувших вояків армії УНР, перебуваючих на Волині,

співчуття для французького народу, на руки французького амбасадора в Польщі, зложив полковник Армії УНР Іван Литвиненко.

Крім того надіслали співчуття до місцевих влад і до французьких комбатантів філії Т-ва б. Вояків Армії УНР у Ніці, Омекурі, Регоні, Шалеті-Монтаржі та Крезо-Моншанен.

В похороні президента брала участь делеґація Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції з прапором Товариства.

На похороні.

Їдемо з Головою Т-ва б.Вояків Армії УНР ґен. О. Удовиченком по вінок, замовлений від Т-ва на труну замордованого Президента Французької Республіки. Вінок замовлено у маґазині — напроти Palais de Justice, де завжди замовляємо ми, українці, вінки. Там робилися вінки ще на труну покійного Головного Отамана і в кожні роковини його смерти, там замовляли вінки і для наших, і для чужих.

По дорозі мовчимо. Занадто вже гострі переживання від страшної події, що сталася 6-го травня.

Хазяїн маґазину,майстер свого діла,на жаль,уже знає нас і кожен раз справді вміє догодити. І на цей раз вінок чудовий: знизу ввесь з жовтих квітів, а верх — з блакитніх, перемішаних пальмовим листям. Пальмове листя— символ слáви несмертельної.

Національні стрічки приколото. На них скромний напис золотом. На жовтій — Au Président de la République, а на синій — L'Union des Anciens Combattants Ukraïniens en France.

Виносимо вінок на вулицю. Враз оточує нас натовп. Певно, що парижане,схвильовані незвичною,страшною подією,реаґують жваво на кожний вияв що-до неї. Стараються прочитати, що написано на стрічках. Чути: «від кого?». Шофер питає: куди? — В Єлисейський палац. Кивнув головою і двигнув машину. Жвавим ходом проходимо: Pont de Change, Quai des Messageries, Quai du Louvre, Quai des Tuilleries, Concorde. Застава з поліції. Глянули. Вінок? Пропускають. Повернули праворуч. Знову застава. На цей раз військо. Пропустили. Rue St.-Honoré. Знову застава, одна, потім — друґа. Врешті під'їзджаємо до воріт Єлисейського палацу.

Злазимо. Не встигли розплатитися з шофером, накидаються журналісти: «від кого?» Одповідаємо. Пронесли вінок у двір,знову питають, занотовують. Проходимо другі ворота, повертаємо праворуч на сходи. Снує багато народу, але ходять тихо, говорять пошепки. Знов питають, од кого. Навколо на парадніх сходах, на ґанку, в сусідніх кімнатах — сила вінків великих, гарних з ріжними стрічками. Пахощі живих квітів, тьмяне, вогке, трохи тепле повітря від них. Наспіх читаю написи на них: «Голова Сенату Чехословацької Республіки», «Німецький Уряд», «Імператор Японії», «Латвійський Уряд», «Дипломатичний Корпус», «Президент Венецуели», «Муніціпалітет Руану»... Впало око на великий вінок — увесь тільки з блакитнє - жовтих квітів. Блакитнє-

жовта стрічка. Жадного напису. Посередині лише королівська корона і ініціяли шведського короля. Вінків десятки, сотні, малих і великих.

Підходить до нас шеф церемоній. Бліде змучене обличчя, помітні в очах ночі без сну.

— Est-ce vous êtes déjà présentés?

— Non.

— Alors, suivez-moi...

Ідемо з вінком по сходах. Повертаємо праворуч. Велика саля, застелена вся килимом. Шеф церемоній одхиляє тяжку завісу. Входимо. У великій салі напів темрява. Просто — великий катафалк. На ньому тіло покійного Президента, трохи нахилене ногами вперед так, що його видко цілком. На білім благороднім обличчі — спокій смерти. На грудях велика широка стрічка Légion d'Honneur. Инших орденів ньому нема. Тай чи треба. Які ордени можуть перевищити давнє римське: dulce et decorum est pro patria mori...

Шеф церемоній підводить нас ближче і вказує місце у ніг катафалку для вінка. Кладемо. Розправляю стрічки. Золото літер грає при пригашеному світлі. Стаємо хвилину ‹струнко», оддаючи пошану великому громадянинові.

По боках катафалку почесна варта. Перші — два ґенерали у повній парадній формі так само з широкими стрічками червоними Légion d'Honneur та з орденами на грудях. Далі моряк, авіятор, далі — письменники комбатанти, на врочистості яких і було смертельно поранено Президента.

Вклонившися перед тілом, одходимо. При виході повертаюся ще раз. Величня картина врізається в пам'ять. В чорне одягнена худа постать покійного Президента, по боках внизу блакитні форми ґенералів з червоними стрічками, навколо жалібна чорна з сріблом драпіровка. У горі маєстатичні літері ‹RF» і схилений, жалобою овинутий, великий французький прапор. Тишою, величнім спокоєм насичена атмосфера, а всюди квіти й квіти.

Виходимо і ще раз в голові встає думка: ‹за що його вбито?».

* * *

На другий день, 12 травня похорон. Прапорам Федерації наказано бути біля Пантеона. Ледве пробиваємося до місця зібрання. Натовп такий, що коли б не допомогли ще кільки французів-комбатантів, що теж прийшли з прапорами, то не пробилися б. Нарешті пройшли через товщу натовпу на плацу Люксембурзькому і пішли до Пантеона, переходячи увесь час через застави. Широкі тротуари rue Soufflot, околичні вулиці забито в повному розумінню слова. Люде всюди. На деревах, у вікнах, на балконах, на дахах. Бачив навіть сміливих, що стояли на карнизах, тримаючися однією рукою за підвіконниці. Такого натовпу, я ще на бачив ніколи в Парижі.

Підходимо до огорожі, що оточує Пантеон. Нас пускають за огорожу. Чужоземні прапори стоять ліворуч спереду, французькі-ж

Могила С. Петлюри разом з сусідніми.
(Світлина Івана Боберського).

ззаду і ліворуч,і праворуч. На широкому ґанку Пантеону стоїть жалібний катафалк. Його оточують кільки високих лампадерів, з яких виривається вогонь. По боках два великі лампадери — і з них йде кадильний дим. Над катафалком між великими колонами звисає жаліб-

на оздоба: чорні з сріблом полотна перемішані з довгими прапорами французькими, прикритими крепом. На катафалку ініціяли покійного Президента. Від катафалку вниз по сходах — чорний довгий килим аж до воріт огорожі. І ліворуч, і праворуч катафалку на ґанку між колонами розставлено стільці, покриті жалобою, приготовано місця для родини і найвищих достойників, що в кортежі знаходяться. Крім цих місць — на площі Пантеону дві колосальні трибуни для офіційних осіб, є ще дві трохи далі — на вулиці Soufflot.

Прапор Т-ва б. Вояків — між прапором американським і бельгійським. Котрий вже раз український прапор на вулицях Парижа? Уперше він був на похороні маршала Фоша, потім — похорон маршала Жофра, далі — голови Федерації Андре Мажіно. Вже чужинці-прапороносці мене знають. Обмінюємося думками про події. А з haut parleur'ів чути жалібну месу, яку одправляють в Нотр-Дам. Прекрасні звуки співу і орґану. Чути чийсь гарний бас, що веде сумну мелодію Requiem'а і закінчує сумний акорд нижнім сі, і голос могутній звучить металом і бархатом, стелеться у ранішньому повітрю.

Кортеж буде тут ще не швидко. Поволі думки повертаються до особи покійного Президента. Згадую все, що прочитав за ці дні про життя його і діяльність.

* * *

Тяжке життя його було. Бідне дитинство. Неустанна боротьба за хліб що-денний, велика робота над наукою. Вдень — праця, увечері — книжка. Але впертий характер і незломна воля перемогли. Отримано диплом перший, життя стало ясніше. Перше кохання, одруження. Дружина стала його вірною товаришкою з перших днів його самостійного життя. Впертою працею, вдумливим відношенням до життя розпочинається блискуча кар'єра Поля Думера. Після свого перебування в Индо-Китаю, де він був ґубернатором, кличуть його на пост міністра, на одповідальні пости керовника ріжних інституцій. Війна велика. Чотирі його сини і зять ідуть до армії. І всі вони гинуть героями.

Першого з них — лейтенанта Андре Думера, гарматчика, вбито в Лотарингії 24. IX. 1914 р. Перед смертю просить він товариша переказати батькові: «Скажіть йому, що впав я на своєму місці, виконуючи мій обов'язок. Скажіть йому, що вмираю задоволений і певний в тому, що і він мною задоволений». Мав він 25 років.

Другий з них — Ґене Думер, капітан авіяції. Мав він лише 22 роки, коли загинув у повітряному бою 26. IV. 1917 року на річці Ен. Бився він один проти шости німецьких авіонів. Впав з апаратом в розположення німецьких військ. Німці на його могилі написали: «загинув героєм...»

Третього з них — Марселя, теж капітана авіяції, розстріляно з кулеметів в повітрі над Дамплє 23. VI. 1918 р. Мав він 31 рік.

Четвертий з них — Арман Думер, що теж був у війську, отруївся ґазами. Демобілізований з інвалідністю в 100 відс., дожив він у тяжких муках до 15. VIII. 1923. року.

А ще в 1906 році батько писав книжку для них, повну глибоких світлих думок, перейняту ідеєю обов'язку. Він навчав: «Умій хотіти творити; віддавай праці все краще твого існування; будь повсякчасно правдивим, простим і натуральним; будь справедливим і чесним. Захищай твою свободу; шануй свободу іншого; будь толєрантним; твердо тримайся твоєї віри, переводь твердо твої переконання, але зважай на те, що инші можуть мати иншу віру, инші переконання»...

А далі:

«Люби твою отчизну; служи їй, шануй її. Віддай їй твої здібності і твоє серце, твою активність і твою працю; дай їй і твою кров, як це буде потрібно....»

Так навчав старий батько своїх синів. І з них чотирі віддали свою кров, коли настала потреба. Вони впали героями на полі чести. А 6 травня с. р. своєю кров'ю скропляє свою він науку дітям — падає і сам семидесятип'ятилітній батько, вражений зловрожою підступною кулею на високому посту Президента Республіки.

Яке мусить бути горе удови, що перед нею схиляється в шанобі цілий світ, яка, загубивши на війні чотирьох улюблених синів, одпроваджує у дальну безповоротну путь і свого чоловіка, що за кільки часу до смерти кликав її до себе: «Блянш, де ти, Блянш?...»

Справді, яку глибину горя мусить пережити це бідне серце жінки, що ціле своє життя віддала дітям своїм, чоловікові, будучи його вірним товаришем, вірним другом, цінним співробітником, найкращим і найближчим приятелем...

* * *

Жалібна меса закінчилася. Кортеж певно вирушив уже з Нотр Дам і через якийсь час уже буде біля Пантеона. Військо, варта, публіка заворушилися. Біля Пантеону та біля трибун закінчують останні приготовання.

Перші під'їздять авта з родиною та близькими, які сідають ліворуч од катафалку. Далі появляється ґвардія, військові відділи, що йдуть в голові кортежу. Потім повіз з вінками, які розкладають на сходах Пантеону по обидва боки чорного килиму. Нарешті шестеро коней підвозять труну, вкриту французьким прапором. Всі прапори схиляються. Труну кладуть у катафалк на ґанку Пантеона.

Шеф протоколу Бек де Фук'єр веде новообраного Президента Альберта Лебрена на почесне місця праворуч катафалку, де розсідаються чільніші представники, в такому порядкові: Тард'є, голова уряду, Буїсон, голова палати, Раб'є, віце-голова сенату, король бельґійський Альберт, Лебрен, Президент Республіки, принц Уельський, ґерцоґ Аостський, представник короля італійського, князь Павло Караґеорґієвич, представник короля Югославії, і молодий імператор Анаму. За ними почет та президія палати й сенату.

Творімо монумент С. Петлюрі в Парижі.

Весь кортеж розсідається на трибунах на площі. Там ґенералітет, сенат, палата, суд, академія наук, всі вищі інституції Республіки, дипломатичний корпус, чужинецькі представники, комбатанти, запрошені гості.

Трохи далі ще дві трибуни по обидва боки рю Суфло. куди мали білети і наші представники: Голова Ґенеральної Ради Союзу Українських Еміґрантських Орґанізацій у Франції п. М. Шумицький і Голова Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції ґен. О. Удовиченко.

Встає Андре Тард'є, підходить до Президента Республіки і складає йому співчуття. Спускається по сходах, стає перед катафалком і вклоняється, потім йде ліворуч, підіймається до вдови і складає їй співчуття так само. Після цього вже одходить на призначену трибуну і виголошує промову, яку дифузори розносять по площі, по вулицях Парижа, по цілій Франції, по всьому світові.

Хоч зовнішнє французький прем'єр, видно, не зовсім оправився від недуги, проте чіткий з приємним тембром голос звучить ясно, думки сильні, образи яскраві, фрази окреслені. Перед слухачами проходить життя покійного президента повне напруження, творчої роботи, корисної праці, патріотичної відданности Франції, вірности ідеям своїм. Разом з тим одмічає французький прем'єр витримку і дисципліну Франції і її законодавчих орґанів. Справді, який спокій в траґічну хвилину! 1-го травня — одбуваються вибори, перший тур. 6-го — падає Президент Республіки, смертельно поранений підступною рукою. 8-го — проходить 2-ий тур виборів. 10-го Національне Зібрання в поважнім спокої обірає нового президента Альберта Лебрена. За десять днів одбулися величезної ваги події для Франції. Вся вона здрігнулася, але жадних заколотів, жадного непокою, жадних заворушень... Справді, велика країна...

Промову закінчено. Ґен. Ґуро, військовий ґубернатор Парижа, великий інвалід, підходить до катафалку і шаблею віддає шану перед труною. Оддає шану, тримаючи шаблю лівою рукою, бо правої йому бракує, так як бракує і одної ноги. Проходить недалеко від нас до вдови, щоб скласти їй співчуття. Зробивши це, повертається на площу і приймає парад. Грає музика. Йдуть стрункі ряди Сен-Сіру, Політехники, Морської Школи, а далі відділ за відділом — піхота, гармати, кулемети, кавалерія, а потім вже делеґації комбатантів то-що. Парад скінчено. Труну забірають з катафалку і жалібній автомобіль забірає її, щоб поховати на кладовищі Вожирарському, де спочивають три його сини. Офіційні особи відходять.

Але публіка, натовп не розходиться. Навпаки проривають застави, кидаються до огорожі, яку замикають. Підвозять ще шість повозів з вінками. Я вирішив дочекатися, поки наш вінок покладуть. Їх кладуть на сходи один коло другого тісно. Високі сходи і довгі, метрів з сімдесять довжини заповнюються живими квітами ріжних барв, ріжних тонів. Знайшов і наш вінок. Розправив стрічки. Довелося йому лягти поруч з вінком від Президента Гаїті та вінком від Японського Імператора...

Пробиватися назад довелося тяжче, ніж до Пантеону. Паризьке населення справді влаштувало своєму Президентові ґрандіозний похорон.

М. Ковальський.

Лист з Рів'єри.

Українці на Рів'єрі разом з усім цивілізованим світом були глибоко вражені звісткою про дикунський замах москаля, жертвою якого став Президент Французької Республіки.

Жалоба, що нею вкрився французький нарід, цілком щиро й свідомо поділена всім українським громадянством, як тим, яке має можливість користуватися з французької гостинности, так і тим, що знаходиться по-за межами Франції, — і то тим більше, що українці мають подібне власне тяжке переживання після втрати бл. п. Голови Української Держави — Головного Отамана Симона Петлюри, якого так само підступно і так само в Парижі було забито, треба гадати, тими самими темними силами, бо цілком не виключена можливість тісного контакту між цими двома жорстокими подіями, які глибоким смутком лягли колись на український, а сьогодня — на французький народ.

Як тоді, так і зараз жорстокий акт ніяк неоправданого терору викликав велике обурення в душі кожного українця, а цілий світ обурився не лише вчинком самого убійника, — обурення це перенеслося з убийника й на представників того народа, до якого він себе зараховує.

На жаль, цей нелюдсько-жорстокий вчинок кровожадного москаля лягає в певній мірі й на українців, що де-коли ще чужинцями ідентифікуються з росіянами.

Необхідно признати, що молода наша орґанізація на Рів'єрі не встигла ще навіть увійти в ближчі стосунки з французькою людністю і закріпити серед неї погляди абсолютної відрубности нашої національности від російської. На жаль, не було також використано всіх можливостей, щоби цю відрубність завше і на кожному кроці підкреслювати. В цьому напрямку треба було б зосередити всю свою волю і впертість, і захистити таким чином нашу національну честь.

Траґична смерть Голови Французької Держави при виконанню ним високих обов'язків, смерть цього великого французького патріота, що втратив перед цим в час війни чотирьох своїх синів, — глибоко схвилювала українців на Рів'єрі. Українська Громада в Кан, Гурток Українців у Ніці, Союз бувших Вояків Армії УНР на Рів'єрі, — всі прийняли участь в місцях свого осідку в офіційній жалобі та в академіях, які було впоряджено місцевими урядами. Кожна орґанізація звернулася також до представників місцевої влади, як і до голови ради міністрів — з висловом співчуття та обурення.

Місцевий часопис «L'Eclaireur» від 10 травня в окремій рубриці сповістив французьку людність про українську участь в жалобі країни та навів текстуально всі вислови співчуття.

Національна жалоба Франції є жалобою для всіх українців.

Т.

Д-р Петро Шепченко.

Дня 6-го травня с. р. в Радзівілові на Волині упокоївся на віки після довгої і тяжкої хвороби серця д-р Петро Шепченко.

Покійний був родом із Поділля, син священника; народився 29 червня 1870 р. у Гайсинському повіті.

Освіту одержав у Подільській духовній семинарії, а потім у Дерптському університеті. Лікарську працю почав із Кирилівської лікарні в Київі; відбув яко військовий лікарь японську війну, після якої недовгий час ізнову працював у тій самій лікарні, головним чином по хірургії. Потім служив земським лікарем на Херсонщині, Поділлю і нарешті на Волині у Радзівілові. Підчас світової війни, коли мусів евакуватися з родиною в Київ, працював там в шпиталі «Союзу городів», а за української державности—в Київському військовому шпиталі. Року 1918 вернувся в Радзівілов уже на посаду залізничного лікаря, на якій перебув до кінця свого віку; лише торік через свою тяжку недугу серця мусів вийти на емеритуру.

Свідомий українець іще з семинарських часів, він в університеті був членом студентської громади, а в Радзівілові став членом Т. П. У. (конспіративного «Товариства Українських Поступовців»); працював і на громадському полі, був головою місцевої «Просвіти».

Добрий лікарь, надзвичайно щира і сердечна людина, він придбав собі любов і вдячність і місцевого, і околичного населення. Можна рішуче сказати, що нема людини, яка,знавши його, не згадувала б покійного «не злим, тихим словом»..

Віддати останню пошану покійному в неділю 8 травня зібралося все місцеве населення. Труну було покрито численними вінками від друзів покійного, безоглядно до національности: від українців, жидів, поляків, од залізничників, од бувшої, нині закритої, «Просвіти».

Промови над роскритою ще могилою лунали на всіх мовах і всі жаліли свого доброго лікаря, безсеребренника, для якого не було ні еліна, ні іудея, а були хворі люде, яким він ніс поміч свою і вдень, і вночі, і в найгіршу негоду, і, нарешті, не зважаючи на свою тяжку недугу, яка ледве дозволяла йому ходити через силу.

Пером земля тобі і вічна пам'ять, ідейний громадянине,ідеальний лікарю, друже людскости...

Модест Левицький.

Лист із Ґренобля.

17 квітня с. р. Українська Громада в Ґреноблі відсвяткувала другу річницю свого існування. Два роки орґанізованого життя виявили не лише вдячний ґрунт для розвитку й побільшення громади, а й прекрасні якості місцевої української колонії, серед яких найбільшою є несокрушиме бажання і стремління до єдности та праці для добра батьківщини.

Ця якість має за наслідок дружнє співжиття українських скитальців і зв'язану з ним симпатію серед великої кількости «малоросів», що прибу-

Д-р Петро Шепченко.
(† 6 *травня 1932 року*).

ли до Ґреноблю з «білої» російської армії. Ці останні цілком щиро прагнуть пізнати себе й горнуться до всього, що нагадує їм про далеку (не лише в розумінні простору, а і в розумінні самопізнання) батьківщину. Мова й пісня та прихована глибоко в серці любов до свого краю і свідомість своєї окремішности від росіян приводять їх до єднання з місцевою українською колонією, примушують один по одному вступати до своєї орґанізації — цього свідомого імпульсу державної думки.

Українська сім'я в Ґреноблі, що не лише з обов'язку громадського, а й особисто поєднана між собою зразковим співжиттям, — щиро вітає кожного, хто приходить до неї. Нова людина знаходить в її осередку душевний спокій. Атмосфера прекрасних взаємовідносин значно сприяє можливості самого вступу нових людей та їх доброму співжиттю з рештою громадян.

Такі взаємовідносини є запорукою солідної й продуктивної роботи, що лежить на обов'язку кожного українця, в розсіянні сущого, і треба на цьому місці лише побажати нашій молодій орґанізації в Ґреноблі цю приємну атмосферу дружнього співжиття задержати аж до часу, коли батьківщина поставить перед кожним з нас своє. кожному належне завдання.

Крім цих внутрішніх моральних якостей, громада вже мала можливість виявити й свою відпорність перед заходами де-яких українських кол з-під прапору «Народнього Союзу», що шукають скрізь ґрунту для розкладу вже існуючих громад. Цей факт свідчить, що наша молода орґанізація в Ґреноблі сильна тако-ж свідомістю й здоровим державним думанням.

В культурній, громадській праці треба відзначити допомогу нашої молоді з Галичини, що тут студіює у високих французьких школах і своєю національною свідомістю та інтелєктуальним розвитком спричиняється до поширення громадської роботи.

При громаді є бібліотека. Зорґанізовано мішаний хор під орудою п. Червонецького, що виявляє великі здібности та заслуговує признання за проробленну вельми користну працю. Хор уже кільки разів, на запрошення

місцевої дирекції, виступав у радіо, і таким чином мав можливість пропагувати українську пісню поважній кількості слухачів-чужинців.

Існує в Греноблі і другий мішаний хор, що складається переважно з росіян, під орудою п. Жукова. Цей хор має цілком професійні завдання, але завжди співпрацює з українським хором. Диригент його п. Жуків є українцем і багато допомагає нашому постійному хорові. Так само і співаки-росіяне цілком лояльно ставляться до хору українського й часто допомагають йому своєю участю в співі.

Громада об'єднує на сьогодня 25 дійсних членів. Виявлено кілька нових бажань про вступ до організації.

* * *

День святкування другої річниці громади обернувся в широке свято цілої української колонії в Греноблі.

Ранком одбулася в місцевій російській православній церкві служба Божа, яку відправлено було настоятелем української православної парафії у Франції п.-о. Гречишкиним. Церкву було по береги заповнено українцями і росіянами. Частина людей за відсутністю місця молилася на дворі. Урочисте служіння п.-о. мало за наслідок велике молитовне піднесення віруючих. Молитва за батьківщину, яку вперше чули і росіяне, і де-хто з українців, справила надзвичайне враження.

Чужинці примушені були підкреслити красоту української мови в богослуженні, а українці горді були чути свою, не позичену ні в кого мову в високо піднесених словах літургійних молитов. Самі росіяне цілком щиро молилися підчас їх читання, і лише де-хто був незадоволений частим поминанням в молитвах України, як окремої від Росії держави.

Пан-отець промовляв на євангельську тему. Нещасного, недужого євангельського юнака порівняв проповідник з Україною, котра терпить всякі злидні, всякі знущання від своїх ворогів. Тепер вона у великих терпіннях, ранах, без волі, не маючи ні звідки помочі. Окрадена вересами в своїй волі, церкві, мові й инших скарбах, Україна терпить надзвичайні муки... Вона обезсилена також в роз'єднанню та розпорошенню своїх сил... Але живе душа українського народу, якої не вдалося видерти з поцматованого немічного тіла України, і в цьому велика запорука її недалекого великого, світлого майбутнього. Пройде час, встане Україна, подібно юнакові євангельському, на рівні ноги, прокинеться до волі,— — і помоляться на волі невольничі діти»...

На богослуженні були українці з далеких околиць Гренобля. Перед службою Божою громадяне приступили до сповіді, а підчас служби приймали св. причастя. Принесено також до хресту дітей, що чекали на свого священника.

* * *

О год. 3-ій попол. того-ж дня в помешканні громади відбулася академія. Напочатку відправлено було вдячний молебен з нагоди другої річниці існування громади. Проголошено «многая літа» панові Головному Отаманові, всьому урядові Української Народньої Республіки і всім за волю України в розсіянні сущим, а на прикінці відправлено було панахиду по св.п. гетьманові Ів. Мазепі, С. Петлюрі та Т. Шевченкові.

Після проповіди п.-отця, присвяченої світлій пам'яті цих трьох найбільших синів українського народу, — голова громади п. Рогатюк з нагоди свята промовив до присутніх кільки зворушливих слів та відчинив святочні збори.

Представником студентської молоді та п. п. Вонархою і Грушком зачитано було чотирі змістовних реферати. Представник студентів промовляв про «Любов Шевченка до свого народу». Промовець змістовно і вдало розвинув поставлену тему, виказавши, на свої молоді роки, багато знання та своєї особистої любови до творчости Шевченка. «Коли б знали вороги, що росте в малім кріпакові, то жтвцем його тоді б спалили...»

Дійсно, в ненависті ворожій немало згоріло молодих здатних українських сил, яким не довелося розгорнути свої здібності.

П. Вонарха промовляв на тему «Шевченко ґеній». Перед цим згадував про події на Дністрі, закликав до продовження боротьби, яку започаткував гетьман Мазепа, змалював полтавську траґедію та вітав в імені Т-ва б. Вояків Армії УНР громаду зі святом другої річниці її існування.

П. Грушко говорив про побожність Шевченка.

Закінчено було академію рефератом, який зачитав п. Вонарха, — спроба біоґрафичного нарису гетьм. Ів. Мазепи та характеристики його історичної постаті. Реферат складено було змістовно та зачитано його було з піднесенням. На жаль, немає можливости в цім короткім дописі подати його перебіг.

Не дивлячись на цілу низку рефератів та промов, присутні виказали багато зацікавлення й до кінця були уважними слухачами. В салі було понад 60 душ.

Академію закінчено було патріотичною промовою п. Рогатюка, після чого присутні заспівали «Ще не вмерла Україна» та «Не пора».

З декламаціями виступали діти панства Мироновичів та Червонецьких. Хор під орудою п. Червонецького заспівав цілу низку пісень. Панії Мироновичева та Червонецька заспівали з п. Рогатюком «Зоре моя вечірняя».

О год. 6 вечера в тому ж помешканні відбулася спільна вечеря, яка затягнулася до пізна в товариських розмовах.

П. Чорний.

З життя й політики

— IX з'їзд профспілок. — Молотов про внутрішню і закордонну ситуацію. — П'ятаков про стан промисловости. — «Літуни». — На засівному фронті.

В 20-х числах квітня в Москві відбувся IX загальносоюзний з'їзд професійних спілок. З'їзд відбувся після більше, як дворічної перерви, на протязі якої Сталін найбільш радикальним способом ліквідував всі ознаки ухилів в загально-союзному професійному центрі і поставив до нього своїх людей. Цей момент визначив характер з'їзду. З'їзд відбувся в тих трафаретних, високо офіційних формах, в яких на протязі останніх років проходять всі совітські з'їзди. Трафаретні промови високих совітських достойників, трафаретні резолюції, видержані в стилі ґенеральної лінії, відповідно до тих останніх роз'яснень, які до неї дав Сталін.

З огляду на цей буденний характер з'їзду не будемо спинятися на змісті його резолюцій і постанов. Вони нічого нового не дають, бо є лише новими коментаріями до відомих старих сталінських тез з торішньої наради господарників.

Замісць розгляду резолюції виділимо де-кільки з виступів окремих докладчиків, які уявляють цікавіший матеріял для характеристики сучасної совітської дійсности.

На з'їзді виступав Молотов. Голова совітського уряду дав характеристику сучасного економичного і політичного становища СССР; доклад його не одбігав од звичайного трафарету і був перейнятий обов'язковим офіціяльним оптимізмом. При цьому його загальному оптимістичному

В річницю смерти С. Петлюри — 25 травня згадайте, що в Парижі створено Бібліотеку його імени.

характері належить одмітити цілком неоптимістичну оцінку Молотовим результатів торішнього врожаю. Молотов підкреслив: «нам доводиться зараз до нового урожаю рахуватися з фактом с е р ь о з н о г о (підкреслення наше) «недороду», що мав місце минулого року в ряді великих збіжевих районів» («Труд» ч. 94 з 22. IV). З такою виразною категоричною оц'нкою результатів торішнього урожаю в офіційних енунціяціях совітських чинників нам до цього часу не доводилося зустрічатися. В зв'язку з цією заявою весь уступ докладу Молотова, який йшов за нею і був присвячений продовольчій проблємі, так само мало пасував до загального оптимістичного його стилю. Очевидно, бувають навіть для кремлівської верхівки ситуації, при яких їй трудно видержати стиль урядового оптимізму.

Дуже ориґінальною по своїй структурі є остання частина докладу Молотова, присвячена подіям на Далекому Сході. Ситуація змальована в той спосіб, що, мовляв, у зв'язку з Далеким Сходом готується спроба випровокувати СССР на війну. Цю спробу робить не лише Японія, але і всі европейські імперіялістичні держави. СССР уживає всіх заходів, щоб заховати мир, але проте всім ворогам СССР не слід забувати, що її становище остільки певне, що їм слід було б серйозно поміркувати, перш ніж зважитися на небезпечні авантюри. З промови Молотова отже випливає, що позиція СССР є позиція захования миру за всяку ціну. Тон промови виразно різниться від тону вступної статті московських «Известий», уміщеній в цій ґазеті на початку березня, яка була повна войовничого запалу. Чи цей виступ Молотова є лише дипломатичним маневром, призначеним для того, щоб заховати справжні наміри совітів, чи, навпаки, свідчить він про те, що, з огляду на безвиглядність внутр'шнього становища, совіти справді будуть дбати про захования миру за всяку ц'ну, — покаже майбутність.

З докладом про стан важкої промисловости виступив на з'їзді шеф недавно утвореного комісаріяту важкої промисловости П'ятаков. В переповненому оптимізмом його докладі слід одмітити одно місце, яке абсолютно і рішуче псує і нищить картину всіх тих досягнень, що їх має совітська промисловість. П'ятаков констатував, що в 1931 році собівартість продуктів у важкій промисловості виросла в пор'внянню з 1930 р. на 6 відс., при чому найбільше різке піднесення собівартости мало місце в найбільш працевм.стимих галузях: в кам'яновугільній промисловості собівартість на протязі останнього року піднеслася на 30 відс., в торфян'й на 24,5 відс., в залізнорудній на 18 відс. За шість років — з 1925-26 по 1931 — собівартість вугля піднеслася на 31 відс., а чорних металів на 12 відс. («За Индустриализацию» ч. 98 з 24. IV).

Коли б існували лише ці дані про «успіхи» п'ятилітки, їх було б досить для того, щоб констатувати повний крах всіх большевицьких планів. Справді. Писати на протязі чотирьох років про ентузіязм робітничих мас, про ті колосальні досягнення, які здобуто завдяки соціялістичній орґанізації праці за допомогою соцзмагань і ударних бригад, і після того констатувати, що саме ті галузі промисловости, де в собівартості продукту найбільшу ролю відограє людська сила, дають найбільший зріст собівартости. Після всіх розмов про успіхи большевицької техники признати, що собівартість всіх продуктів совітської промисловости на протязі п'ятилітки не тільки не лишилася стаціонарною, а навпаки піднеслася. Бо адже для кожного є ясним, що піднесення собівартости вугля і чорних металів мусить відбитися на піднесенню собівартости продуктів усієї совітської промисловости через загальне збільшення видатків на паливо і на устаткування.

Проте, розуміється, цих у високій степені показних і важних фактів, які були одзначені в докладах Молотова і П'ятакова, делеґати з'їзду не помітили, чи може вірніше мусіли не помітити. Вони їм не перешкоджали виступати на з'їзді з «ура-патріотичними промовами»; вони не стали на перешкоді прийняттю низки резолюцій цілком і вповні видержаних в дусі ґенеральної лінії.

* * *

Слід одмітити з'явище в совітській дійсності останніх часів, якому присвячують чимало уваги такі російські еміґраційні видання, як «Дни» і «Вестник Крестьянской Росии». Одступаємо на цей раз од нашого звичаю давати характеристику совітського життя лише на підставі совітських матеріялів. Мова йде про з'явище, яке є дуже характеристичним для теперішніх совітських відносин, але яке разом з тим в своїй повноті освітлене совітською пресою бути не може. Проте, на саме існування цього з'явища совітська преса дає цілий ряд цілком недвозначних натяків.

З'явилася в совітських державах нова соціяльна ґрупа, яка що-далі то все виразніше виявляє свій деструктивний вплив на совітське життя. Це — категорія т. зв. «літунів», ґрупа, що є досить близькою по своєму характеру до безпритульних дітей. Це — люде, викинені за борт совітської машини, які живуть випадковими заробітками, мають дуже непевні джерела свого існування і які змагаються уникнути уваги совітського начальства, міняючи раз-у-раз місце свого перебування. Російська еміґрантська преса подає, що люде такої категорії відограють велику ролю в поширенні всяких чуток про совітську владу, здебільшого їй ворожих і неприємних, що вони відограють активну ролю в спорадичних виступах проти совітської влади, які мають місце в окремих районах, продовольчих розрухах, розгромах збіжевих складів то-що. Не маємо можливости перевірити оскільки ці конкретні відомості про виступи і ролю літунів відповідають дійсності. Проте в кожному разі самий факт існування цієї ґрупи ствердкується всіма тими дописами, які ми маємо про совітське життя.

Та колосальна ломка, що її переводить совітська влада, той режим загального кріпацтва, що його вона встановлює, не може не витворити дуже значної категорії людей, що свідомо чи примусово опиняються поза рямцями соціяльних ґруп, які створила совітська влада. Розкуркулені селяне і члени їх родин, селяне-власники, які не хотять йти до колєктивів або не можуть винести тягару ріжнородного совітського оподаткування, селяне-члени колєктивів, які не могли винести колхозного режиму, селяне, що стають під небезпекою бути мобілізованими на лісозаготівлі чи инші промислові роботи, робітники промислових закладів, що самовільно кидають роботу, не видержуючи труднощів з постачанням, які зараз є на порядкові денному, найбільш ріжноманітні категорії людей, які мають підстави зникнути з очей місцевого совітського начальства,— всі вони мають найбільш виразні мотиви , щоб залишити район свого дотеперішнього осідку. Ті відомості, які подавала совітська преса, про зріст пасажирського руху на залізницях, про ті колосальні навали людей, які скупчувалися на окремих станціях в чеканню потягів, свідчать про ті величезні розміри, яких набрало це примусове переселення. Бо зрозуміти цей колосальний зріст людських перевозок, виходячи з «досягнень» п'ятилітки, минаючи зазначені нами факти, є абсолютно неможливим. Проте надії всіх цих вибитих з колії людей отаборитися на стало в новому місці здебільшого заводять. Вони зустрічають той самий режим, ті самі порядки, які творять ґрунт для нових ускладнень. Доводиться, шукаючи кращих умов, уникаючи можливости дістатися до ІПУ, міняти місце побуту знову і знову. Так твориться літунство. Що літунство, зокрема серед робітників,є фактом аж надто поширеним,— свідчать ті часті громи в совітській пресі на адресу «літунів», які зривають продукцію; на ці факти так само вказує плинність робочої сили, з якою большевики вже більш двох років не можуть дати собі жадної ради.

В старій імператорській Росії протест населення проти існуючого укладу знайшов свій вихід в з'явленню «беґлих». В державі совітів цей протест знаходить своє виявлення в з'явищі «літунства».

Є це один з фактів, які свідчать про поступаючу анархизацію і росклад совітського життя, про набірання з'явищами деструктивного порядку все більшої ролі і значіння в совітских відносинах.

* * *

Є безумовним, що можливість для совітських чинників справитися з тими загрозливими для них з'явищами — в великій мірі зв'язана з результатами весняної засівної кампанії. Дбаючи з усієї сили про побільшення засівів ярової пшениці, вони, очевидно, хотять себе забезпечити від результатів того недосіву озимини, який по всім даним мав у них місце в-осени. Проте, на жаль, на підставі тих відомостей, які подає совітська преса, уяснити собі ситуацію нема жадної можливости.

Відомостей про те, як полагодили совітські чинники справу з нехваткою насіння, про яку ми писали в свій час, останні числа совітських ґазет не подають жадних. Подаються лише інформації про хід засіву. Остання сводка, якою ми розпоряджаємо, на 20. IV по УССР є така: в совхозах засіяно 225,0 тис. гект., в колхозах 1.535,0 тис. гект., в індивідуальних господарствах 53,0 тис. гект., всього 1.833,0 тис. гект. — 9,6 відс. плану («Правда» ч. 116 з 26. IV). Завдання, яке ставлять собі совітські чинники, це — досягти швидчих темпів засіву в порівнянню з попередніми роками, коли період весняного сіву затягався мало не до кінця червня. Поки-що це їм начеб-то вдається; з окрема що-до УССР, то сводка констатує, що темпи сіву на Україні є задовольняючими.

Є очевидним, що робити на підставі цих даних жадних висновків про перебіг засівної кампанії нема можливости.

Треба одмітити новий спосіб, знайдений большевиками для прискорення темпів засівної кампанії, засіб, що його совітська преса останні дні дуже енергійно рекламує. Це «самозакріплення» засівних бриґад в полі до закінчення засіву, яке, само собою, виникло спонтанно в результаті соціялістичного ентузіязму колхозних мас. Про те, що цей новий засіб соціялістичної орґанізації праці прямо і безпосереднє є запозичений з практики старого поміщицького кріпацького господарства, говорити, розуміється, не треба.

Мабуть і не снилося власникам селянських душ з першої половини XIX віку, що вони, відшукавши цей засіб максимальної експлоатації кріпацької праці, являються основоположниками нової соціялістичної орґанізації праці, яка переводиться тепер в життя через сотню років Сталіним і Ко.

В цих умовах українське селянство зустрічає весну і лагодить ті прориви, які загрожують руїною совітської будівлі.

В. С.

З міжнароднього життя.

— Зміна президента у Франції. — Перед новою владою у Франції. — Японські події.

Цього травня Франція пережила державну траґедію. На одній із публічних вистав у Парижі забито її достойного президента, видатного політичного діяча і високого патріота - громадянина, Поля Думера. Убивець — росіянин. Назвав себе Горґуловим, еміґрантом, козаком станиці Лабинської на Кубані, лікарем-доктором Карлового університету в Празі, головою російської фашистської і зеленої партії, що має начеб-то завданням боротися проти большевицької влади. Мотивом його огидного вчинку була ніби та обставина, що Франція не хотіла боротися з московськими комуністами, а навпаки — їм допомагала, а він, убивець, стріляючи у французького президента, хотів, мовляв, звернути на цю обставину увагу цілого світу.

Такі фантастичні пояснення дає злочинець. Їх підхопила була частина

лівої російської преси еміґрантської, а за нею й де-які, вже не російські — соціялістичні ґазети. Ґорґулова спробували проголосити божевільним' явна річ, не з симпатії до нього, але, мабуть, з бажання одвести увагу од певних чинників, а спрямувати судове слідство до якихось нейтральних берегів. Усі царевбівці, мовляв, маніяки, бо ж нормальна людина не має причини і охоти вбивати осіб, що стоять на чолі держави. Ґорґулов тому — так само маніяк, а крім того і впрост божевільний, бо він не тільки стріляв до людей, а ще й здавна писав несотворені вірші, без складу й ладу, без поезії, і в записах свого деннику виявив себе людиною аморальною і повною меґаломанії. Одно слово — модерний Герострат і на тому точка.

Ці спроби завести цілу справу до глухого кута виправдали були себе в недалекому минулому, коли ходило про інші, в очах французів не суто европейські, особи, але в справі про вбивство французького президента вони збанкрутували зараз же і, як здається, на цей раз — безнадійно. Перші ж досліди, зроблені по гарячому сліду в Парижі, Празі, Берліні то-що, виявили, що, по-перше, Ґорґулов — мабуть таки зовсім не Ґорґулов, а Донской, Чулков чи Каменев і може ще якось инакше; по-друге, — встановлено його часті, інтимні і близькі зв'язки з ріжного роду большевицькими аґентами як закордоном, так і в самому СССР, куди він їздив по потребі чи з обов'язку.

Ціле слідство ще далеко не доведено до кінця, але картина вже й на сьогодня цілком ясна для неупереджених на користь большевизму спостерігачів. Насмілені безкарним вбивством Симсна Петлюри, покражою ґен. Кутєпова то-що, московські люде зважилися на цей раз спрямувати найману руку проти Поля Думера, першого громядянина Французької республіки, з наявною метою викликати у цій благословенній, але ненависній для них демократичній державі такі потрібні для них внутрішні заколоти, а може й певні зовнішні конфлікти. На останнє між иншим начеб-то натякає дивна заява Ґорґулова, що він, мовляв, являється великим приклонником Ґітлєра і Мусоліні, але — грошей від них не діставав.

Риси ж аморальности, меґаломанії, дурного віршування то-що не тільки не затемнюють вказаної картини, а лише ще яскравіше домальовують її. Усі російські чекисти — люде аморальні, меґаломани, садисти, морфіністи і т. и. Що ж до нестворених віршів, то ця вказівка може зробити враження лише на людей, не ознайомлених з новітньою російською літературою. Ґорґулов — не одиноке в ній явище; віршів без ритму і рифми, без поезії і сенсу, а лише з голосними недоречними викликами можна скільки хочеш знайти в російських поетів, зачинаючи від вславленого Ігоря Севєрян на і закінчуючи так само вславленим Єсєнінним і далі. Безглуздя оте перескочило навіть і до прози.

Фіґура убивці Ґорґулова — од віршів і до убивства включно — типова для російської літератури і російського громадянства останніх 50-60 літ, які видали з себе Карамазових, Передониних, Смердякових, Нечаєвих, Лєн них і т. д. без к нця. Не всі росіяне — Смердякови, трапляються серед них і люде благородної формації, але смердяковщина являється одною з головних складових частин їх національної структури, і притому, як на це вказує большевизм, частиною переважною. Досі про це знали лише де-хто з европейців, що, як ми, жили з ними в одній тюрмі і мусіли дихати одним отруєним повітрям; тепер — може ця особливість de l'ame russe стане яснішою й ширшим колом серед европейських народів. Кожне нещастя і кожний злочин мають, поруч з иншими рисами, і свою навчальну сторону.

Франція з надзвичайною гідністю пережила свою траґедію. Французи шанували Поля Думера не лише як свого достойного президента. Для них він був зразком чести, праці, демократизму і самопожертви. Звичайний робітник за молодощів, завдяки своїм здібностям і невсипущій праці, дістав він широку освіту, вступив до перших шеренгів громадянства і наприкінці життя, на 75-му році, покликаний був на пост голови держави. Чистою, як кришталь, перейнята демократизмом, була його праця на ко-

ристь батьківщини за часів мирних, а за часи війни патріотизм Поля Думера став легендарним, бо чотирьох синів і зятя своїх благословив він на війну і полягли вони на полі чести, обороняючи тілами своїми прекрасну Францію.

Вістка про атентат на президента та про його смерть блискавкою розійшлася серед цілого народу, схвилювавши всіх до глибини душі. Вулиці великих міст і малих сел були повні зворушених людей; старі і молоді плакали,переказуючи один одному трагічну новину; на панахидах церкви були переповнені і люде молилися, стоючи навколішки на бруку перед церквами. Повторилися сцени, що розігравалися свого часу, коли було проголошено велику війну, і потім, коли її було закінчено. Але ніде ні одного заколоту, жадного порушення порядку, жадного народнього вибуху чи антигромадської акції. Французи прийняли трагічну смерть свого улюбленого президента, як стихійне нещастя нормальними заходами, методичним чином, дисциплінованою поведінкою.

Нещастя сталося в час загальних виборів до французького парламенту, в дні короткої перерви між першим та другим турами, саме в той час, коли політичні настрої в країні найбільше напружені, бо французька виборна система має ту особливість, що як раз на другому турі вияснюється остаточно склад членів парламенту і вирішується політичний характер парламентської більшости. Можна було припускати, що звістка про смерть Поля Думера спричиниться до зростання політичних виборних пристрастів, до гострішої агітації, до виборних конфліктів. Сталося впрост навпаки: за винятком лівих, всі инші партії,не зговорюючися між собою,припинили всі агітаційні виступи, анулювали мітинги, одкликали виступи лідерів. Свій виборний обов'язок громадяне Франції, в час національної жалоби, виконали в зразковому порядку, далеко спокійніше, ніж то бувало звичайно за нормальних часів. Французи виявили себе довершеними дисциплінованими демократами.

Та сама громадська і політична дисципліна виявлена була і демократичною політичною елітою Франції, її сенаторами і депутатами її палати. Як відомо, французький закон вимагає, на випадок наглої смерти президента, негайного скликання так званих Національних Зборів, що складаються з усіх членів палати і сенату, які сходяться на спільне засідання у Версальському палаці і там обірають нового президента. Вибори президента на цей раз припали на той момент, коли члени нової палати були уже обрані, але члени старої ще не втратили офіційно своїх уповноважень. Нова палата, як виказали вибори, значно одмінна від старої політично, тому питання: хто має приймати участь на виборах? Питання це встало й погасло в спокійному політичному повітрі Франції. Вибори відбулися так, як того вимагала буква закону, а саме, в Національних Зборах прийняли участь члени старої палати, які лише 1 червня втрачають свої уповноваження, хоч багато з них і не війдуть уже до складу палати нової. Дисципліна виявилася і по-за межами букви закону, у наслідках тих виборів. Члени старої палати і нової зговорилися на одному кандидаті, що представляє собою не праву чи ліву, а центральну демократичну течію, і голосували за нього всі, як один, давши йому зразу необхідну абсолютну більшість. І на цей раз та більшість була дуже великою, бо з тої демократичної дисципліни, яку виявили французькі політики, виманулися лише соціял-демократи та комуністи, голосуючи за своїх власних демонстраційних кандидатів. Коли большевики справді таки, готуючи терористичний акт проти Поля Думера, розраховували на внутрішні заколоти у Франції, то вони помилилися безнадійно.Французи своєю поведінкою ще раз виявили перед світом, на горе ворогам і на радість друзям, сталість своєї національної структури і силу своєї демократичної дисципліни.

* * *

Новим президентом Французької республіки вибрано Альбера Лебрена, голову сенату, члена демократичного центру, близького приятe-

ля небіжчика Поля Думера, а також і славного Раймонда Пуанкаре. Як і два інші його попередники, Альбер Лебрен — син селянина, і ще минулого літа бачили його односельчане на праці на власному полі за власним плугом. Президент сенату, людина високої освіти і високого політичного впливу, Альбер Лебрен таким чином не втратив безпосереднього зв'язку з своєю землею і з своїм народом. Не втратить отих зв'язків він і ставши президентом,як не втратив був його славний попередник Еміль Лубе. Щастя Франції саме в тому, що вона має таких людей, шанує їх і доручає їм долю свою.

Одночасно з трагічною зміною президента республіки у Франції зайшла й зміна парламентської більшости. На загальних виборах, що відбулися 1 і 8 поточного травня, перемогли не ті політичні угрупування, які вступили були до урядової коаліції, а ті, що були в опозиції.

Ці опозиційні групи за цілий час минулої легіслатури вели гостру боротьбу з урядом, виступаючи проти нього рішуче в усіх площинах внутрішньої і зовнішньої політики; в рядах опозиції знаходилися тако-ж і соціялісти,і разом з нею і вони вийшли переможцями на виборах. З цієї причини частина европейської опінії (ліва) зараз же висловила радість, бо, мовляв, Франція стане на нові, ліві рейки, ведучи лівий світ за собою; друга частина (поміркована) з тих самих причин, виявила була занепокоєння за долю европейського замирення і за майбутність самої Франції.

Як здається, однак, і та радість, і те занепокоєння не так уже добре угрунтовані, як то можна було з першого погляду думати. Усі вони засновані на одному прецеденті, який стався був у Франції в роках 1924-26. Тоді, як відомо, так само, як і тепер, на парламентських виборах переміг так званий лівий картель. Радикали і соціялісти склали між собою виборне погодження, згідно з яким ці партії віддавали одна одній у другому турі виборів усі свої голоси, придбані в турі першому. Цей виборний картель, тому саме, що був новиною та привів до успіху, перекинувся і до самого парламенту. Але там він дістав иншу форму, ніж то було на виборах. Замість повної і дотриманої згоди, договір між радикалами і соціялістами був складено по відомій формулі «остільки-оскільки». Соціялісти відмовилися вступити до влади, взявши тим на себе політичну одповідальність за її чинність: владу утворили радикали, а соціялісти, згідно з означеною вище формулою, підтримували її приблизно в той спосіб, як мотузок підтримує зав шеного. Ця влада проіснувала до року 1926, коли на зміну їй прийшов Раймонд Пуанкаре, який разом з радикалами, що на цей раз порвали з соціялістами, мусів рятувати Францію від фінансової загибелі.

Чи буде повторено цей досвід концентрації ще раз у Франції? Сам Раймонд Пуанкаре начеб-то схиляється до того, що до певної міри це можливо, бо він, такий скупий на публічні вияви, сказав недавно в одному інтерв'ю, що готовий ще раз,-коли йому те дозволить здоров'я, взятися до справ, рятуючи і виправляючи французьку ситуацію. Але, всупереч тому,можна, як здається, сподіватися, що старого борця за Францію на цей раз не треба буде витягати з його одпочинку. Ситуація, справді, на зовень дуже подібна до тої, що була за років 1924-26. Зостались й ті самі фізичні картельні люде — Едуард Еріо і Леон Блюм. Але, коли соціялістичний лідер Леон Блюм начеб-то ні в чому не змінився, то того самого не можна сказати про лідера радикалів Едуарда Еріо. Цей останній, будь-щобудь, так мовити, на власному тілі відчув вказаний вище картельний парламентський досвід і, як здається, повторювати його не має найменшої охоти, бо-ж зробив він публічну заяву, що такі речі можна робити лише один раз за життя, а не частіше.

Крім того, змінилися і зовнішні обставини, які в тих роках 1924-1926 до певної міри сприяли ідеї картельного досвіду. В Англії був на той час соціялістичний кабінет з Мак-Дональдом на чолі; в Германії міністром закордонних справ стояв неначеб-то справжній франкофіл Штреземан; італійська політика Мусоліні не перетинала шляхів політики французької; Ліга Націй доходила вершка свого міжнароднього престижу. Тепер усе

оте різко змінилося. В Англії на чолі уряду стоїть , що правда, той самий фізично Мак-Дональд, але політично — він зараз рятує Англію якраз од наслідків своєї соціялістичної політики. Штреземан умер, але не замаскувані, а дійсні його думки переводять зараз усі головні політичні люде в Германії од Гинденбурґа через Брюнінґа і до Гітлєра, бо-ж, як то виявлено з недавно опублікованих листів покійного Штреземана до германського кронпринца, жадним франкофілом в н не був, а лише в дипломатичний спосіб талановито і гнучко вів ту саму політику, яку змагаються вести й сучасні, не такі «дипломатичні», германські вожді. Так само і Мусоліні за останні роки виявив своє, так мовити, анти-французьке лице, а що-до Ліґи Націй, то престиж її, після історії з китайсько-японським конфліктом, у великій мірі занепав, і вона зараз,і на певний час у майбутньому, вряд чи може бути опорою для кого-будь на випадок якихось важливих подій.

Наведені міркування, як здається, дають основи гадати, що картельний досвід минулого не буде повторений. Усе говорить начеб-то за те, що опорою всякого уряду в парламенті стануть не чисто картельні ґрупи, а широка концентрація, складена з усіх політичних ґруп, за винятком зліва — соціялістів, а з правого боку — треба сказати — так званих правих, бо у французькому парламенті, за винятком 3-5 реакціонерів, справжніх правих у звиклому для нас розумінні — немає, а есть лише республіканці і демократи, що дуже, зрештою, мало чим ріжняться по-між собою.

Як буде складено оту концентрацію, в час, коли писано ці рядки, ще не знати. Особливості французького політичного життя, яке, крім соціялістів та, до певної міри, радикалів, не знає міцно орґанізованих і твердо сталих партій, робить справу концентрації трудною і затяжною. Але той факт, що внутрішня й зовнішня ситуація Франції вимагають її утворення, що-до концентраційної ідеї нахильна в більшості французька політична опінія, начеб-то може бути вже й на сьогодня констатований. Виявлення всього того до кінця може, однак, статися лише з одкриттям нового парламенту, коли розмежуються між собою парламентські фракції і остаточно встановлений буде розподіл політичних сил. До того часу новий президент Франції доручив попередньому каб нетові тимчасове виконання урядових функцій. Нова влада, мабуть, буде усталена не раніше від першої декади ближчого червня.

* * *

Останні політичні дні в Японії перейшли під знаком різкого, але не дуже то ясного для европейців, терору. Кільки військових юнаків стріляли з револьверів убили голову японської влади, поважаного всіма 77-літнього Інукаї; инші в той самий день стріляли й кидали бомби в де-яких урядових інституціях, а так само і в банках.

Тому, що у відозвах тих терористів говорилося про вірність мікадові, а разом з тим і про необхідність боротьби з капіталістичними надужиттями, в Европі зрозуміли ці події — одні, як виступ большевицького типу, а другі — як військове пронунціямento. Ці протилежні пояснення, однак, було несподівано скореґовано японською офіціозною заявою про те, що ці терористи — люде, які впали в блуд, але по-за тим являються похвальними націоналістами і добрими патріотами.

Зіставляючи европейські пояснення і японську заяву, можна прийти лише до одного висновку, а саме до того, що,творючи свої присуди про японські події, европейці мають бути стократ обережними, бо в Европі дуже мало знають про ті процеси, які переходять в «країні, де сходить сонце», як звуть японці свою батьківщину.

Японія, як і всі східні землі, вкрита безліччу таємних орґанізацій, що мають своїм завданням не стільки деструктивні, скільки позитивні цілі. Одна з таких орґанізацій і виявила себе в зазначених вище терористичних актах, вважаючи, що сучасний уряд, як і той, що був перед тим, ведуть японське національне діло на островах і на азійському суходолі

В Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі.
(*Кутсчок читальні з частиною виставп пам'яти гетьмана І. Мазепи*).

мляво, нерішуче і надто повільно, і вимагаючи від влади гостріших виступів проти внутрішніх злочинців і проти зовнішніх противників, серед яких у першій лінії знаходиться большевицька Росія.

Уряд японський вважає, що терористи впали в блуд; терористи, як здається, з цією думкою погодилися, бо не поховалися, а самі начеб-то всі in corpore прийшли до урядових чинників і дали себе заарештувати. Що з ними буде, —не знати, і для Европи не цікаво. Важливіше, чи матимуть ті події якісь політичні наслідки?

Ці наслідки начеб-то вже і зазначилися. З Японії надходять відомості, що на зміну попереднього уряду має бути встановлена націснальна влада без партійного забарвлення і завданням тої влади мусить бути радикальне вирішення тихоокеанської проблєми, в тій її частині, що торкається Манджурії і далеко-східнього Сибіру. Може вже й ближчі дні вкажуть, в якому напрямі піде оте радикальне вирішення.

Observator.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

Всі народи, що боролися за своє визволення, дбали про те, щоб ознайомити чужинців з своєю країною та зацікавити й прихилити

на свою користь европейську думку. Для того вони утворювали не тільки політичні закордонні центри пропаґанди, а й громадські та культурні установи, як от: школи, музеї, бібліотеки, театри, хори то-що.

Те робимо й ми, українці. І нема тепер на світі країни, деб українці не заманіфестували свого життя, викликаючи тим зацікавлення народу, серед якого живуть.

В Парижі вже 4-ий рік існує Українська Бібліотека, створена на пошану пам'яти великого патріота — Симона Петлюри. За цей час зібрано більше 10.000 книг, не рахуючи преси та ріжних пам'яток. При Б-ці є також і Музей пам'яти С. Петлюри.

Твориться ця установа силами еміґрації. Більше 30.000 фр. дали вже еміґранти. Але потреби з кожним роком більшають. Бібліотека розвивається, а в той же час книги не оправлені, нема за що видати каталоґи.

Рада Б-ки покладала свої надії на жертвеність громадянства, і ці надії не завели: збірки 1930 р. дали 17.000 фр., а р. 1931—12.500. Цього року, з огляду на світову кризу, ми не можемо числити на таку суму, але-ж Б-ка мусить якось жити й розвиватися. Засоби мусять бути знайдені.

Кожен, кому ці рядки впадуть перед очі, нехай подумає не тільки про те, що Б-ка має служити своїм і чужим, а ще й про те, що такою установою репрезентується наша нація з її скарбами духовними й матеріяльними. І коли чужинець прийде до Б-ки й ознайомиться зо всім, що представляє наша країна, тоді він признає наші змагання і справедливими, і гідними уваги та підтримки. Хіба не через незнання нас ми програли ще так недавно нашу справу?

Наш шлях ще довгий і трудний. І хоч би як було нам тяжко, ми всі, як один, мусимо стати до підтримки наших культурних установ.

Рада Б-ки кличе Вас до підтримання Бібліотеки ім. С. Петлюри, яка находиться в Парижі, в світовому центрі культури й політики, де викувалась доля не одного народу.

Сьогодня дуже трудно дати гріш. Але мусимо. Мусимо по-над усі труднощі. Де-б Ви не були, обізвіться чим будь. У Вас є книги, ріжні пам'ятки — надішліть їх.

Бібліотека дістала в дар 500 прим. «Збірника пам'яти С. Петлюри». Купіть його, й цим Ви дасте поміч Бібліотеці (ц. 1 долар).

Купіть листівку з могилою С. Петлюри, або листівку бібліотеки, музею. Купіть відзнаку-тризуб, видану Бібліотекою.

Ставайте орґанізовано до помочі установі. Коли Ви є членом Громади чи Товариства подбайте зробити концерт, виставу на користь Б-ки. Підчас Академій переведіть збірки на Б-ку.

Коли Ви священник, то в день смерти С. Петлюри відправте поминальну службу й нагадайте людям про Бібліотеку і скажіть, що вона буде вічним йому монументом.

Коли Ви були в рядах армії УНР, то розкажіть иншим про цю боротьбу, на чолі якої стояв Петлюра, і закличте до підтримки Бібліотеки.

Оподаткуйте себе невеличкою річною даткою, як це вже зробили инші. І коли Ви це зробите, то намовте до того й Вашого знайомого. А в день смерти С. Петлюри — 25 травня — не забудьте, що в цей день Рада Бібліотеки кличе Вас, раз на рік, скласти свою датку на Бібліотеку.

Рада Бібліотеки: Голова *В. Прокопович*, Члени: *І. Косенко*, проф. *О. Шульгин*. Секретар ґен. *О. Удовиченко*. Бібліотекар *І. Рудичів*.

Гроші й рекомендовані листи треба слати на ім'я Бібліотеки або бібліотекаря:

Mr. I. Rudicev: 41, rue de la Tour d'Auvergne. Paris 9. France

---

+

Ґенеральна Рада Союзу Українських Еміґраційних Орґанізацій у Франції оголошує, що в неділю 5 червня в Українській Православній Церкві (96, Bd Auguste Blanqui) одслужено буде заупокійну літурґію, а по ній панахиду за спокій душі

Президента

Поля Думера

Початок літурґії о 10 годині, панахиди—о 11 годині ранку.

Хроніка.

З життя укр. еміґрації.

У Франції.

— До орґанізацій Союзу У. Е. О. у Франції. Ґенеральна Рада Союзу з сумом і обуренням переживаючи ці траґічні дні втрати президента Французької республіки і будучи певна, що вся українська еміґрація поділяє сум французького народа, цим закликає всіх членів Союзу висловити свої співчуття в цій втраті перед урядом Французької республіки.

Пропонується Радам орґанізацій Союзу скликати відповідні збори, присвячені цьому моментові, і резолюції про співчуття, прийняті на зборах, в писемній чи в устній формі передавати до місцевих урядів (мерій, префектур і т. ин.).

Копії резолюцій і зміст устніх висловів прохається надсилати до секретаріяту Ґен. Ради.

Ґенеральна Рада Союзу на своєму засіданні 9.V., обміркувавши останню траґічну подію, що трапилася у Франції, постановила прохати всі орґанізації Союзу і окремих членів Союзу твердо дотримуватися статуту Союзу, неослабно вимагати від усіх членів Союзу високої моральної поведінки і повної лояльности і тактовности у відношенні до законів країни, в якій вони живуть і широкою гостинністю якої так вільно, як ніде инде, користуються.

Ґен. Рада прохає всі відповідальні орґани орґанізацій Союзу строго слідкувати за тим, щоб честь Союзу і добре ім'я українське ніде не компромітувалося і не плямувалося, щоб до орґанізацій не попадали особи підозрілі чи непевні і щоб з орґанізацій негайно виключалися члени, які дають найменший привід до компромітації Союзу.

Особливу увагу належиться звернути на недопускання в члени Союзу осіб, запідозрених в провокаційних намірах, рівно-ж ні в якім разі не давати ніяких посвідок не членам Союзу.

Ґенеральна Рада гаряче закликає всіх членів стояти на сторожі чести Союзу і робити всі зусилля, щоб українське ім'я ніде не плямувалося і не стало предметом осуду і зненависти.

На засіданні 9. V. б. р. Ґенеральна Рада постановила скликати 9-й черговий З'їзд Союзу на 16-17 липня в м. Шалеті (18, rue Lavoisier, Vésines â Chalette.)

Намічено порядок для засідань з'їзду слідуючий:

1) Відкриття з'їзду, 2) Обрання Мандатної Комісії, 3) Доклад Мандатної Комісії, 4) Обрання президії з'їзду, 5) Привітання, 6) Прийняття та виключення членів Союзу, 7) Доклади з місць, 8) Доклади Ґен. Ради та Контрольної Комісії, 9) Демісія Ґен. Ради та Контр. Комісії, 10) Обрання нової Ґен. Ради та Контр. Комісії, 11) Біжучі справи, 12) Закриття з'їзду.

Ґен. Рада ласкаво прохає всі орґанізації Союзу **заздалегідь** повідомити секретаріят Ґен. Ради, ким і кількома делеґатами буде репрезентована кожна орґанізація на з'їзді. В разі неможливости висилання на з'їзд делеґатів, прохається подати мотиви, на підставі яких орґанізація не висилає своїх делеґатів.

Кожна орґанізація репрезентується одним делеґатом від десятка своїх членів (так: від 20 членів — 2 делеґати, від 30 — три делеґати і т. д.), та також і не повного десятка (від 6-7-8-9 членів — 1 делеґат, від 16-17-18-19 — два делеґати, від 26-27-28-29- членів три делеґати і т. д.).

Делеґати мусять пред'явити Мандатній Комісії з'їзду мандатипосвідки про їх делеґування яна з'їзд вод своїх орґанізацій з додат-

ками списків членів орґанізацій.

З огляду на важливість справ, які будуть порушені на цьогорічному з'їзді Союзу, прохається членів Союзу прикласти всіх зусиль, щоби їх орґанізації були заступлені делеґатами на з'їзді.

Категорично прохається п. п. делеґатів виготувати свої доклади для з'їзду в писемній формі; вони після їх виголошення мусять бути негайно передані президії з'їзду.

На покриття видатків по з'їзду побірається з кожного члена Союзу по два франка. Проситься Ради орґанізацій ці гроші зібрати ще до з'їзду і переслати скарбниці Ґен. Ради Союзу.

Ґенеральна Рада Союзу У. Е. О. у Франції.

10-го травня 1932 р. Париж.

— Панахида по президентові Думерові в Ліоні. У неділю, 22 травня, в Ліоні відбулася урочиста панахида по забитому президентові Французької Республіки Полі Думерові.

Панахиду відправляв п.-о. Гречишкин в помешканні грецької православної церкви. Співав український хор під орудою п. Іщенка.

Оголошення про панахиду було вміщено в місцевій французькій пресі.

— Українське Товариство Прихильників Ліґи Націй одержало від Унії Товариств Прихильників Ліґи Націй повідомлення про те, що Унія дає Українському Товариству допомогу в розмірі 270 шв. франків для посилки слухачів у свою літню школу в Женеві в цьому році.

— Концерт у пам'ять Т. Г. Шевченка, який мав відбутися 7 травня в Парижі, з причини трагічної смерти п. президента Французької республіки відложено. Відбудеться він 11 червня с. р. о год. 20 з полов. в салі — 10, rue Lancry (10) метро St.-Martin, Lancry, République.

В концерті приймають участь: хор під управою п. Олекси Чехівського, артисти — панії Прозорова-Атанасіу, Жило, Обарде-Янік, панна Галя Маломужівна та панове — В. Солонар, Тополь-ський, Розтабаїв та ин. При піані пані Гораїнова.

— Приїзд В. Ємця. До Парижа приїхав з Рів'єри, де він перебув зіму, відомий наш артист - бандурист Василь Ємець. Перебування своє на Рів'єрі славний музика використав для популяризації своїми концертами нашого національного інструмента і самого імени України.

— Українське Товариство Театрального Мистецтва в Оден-ле-Тіші. На перший день Великодніх свят, 1 травня, місцевим Українським Товариством Театрального Мистецтва було поставлено в Оден - ле- Тіші, під режисурою пані Ступницької, драму на 4 дії Чубатого — «Воскресення», в якій узяли участь: пані Гаховичева в ролі Отрадиної, п. Зубенко в ролі Отрадина, п. Щербак в ролі Роздорова, пані Ступницька — в ролі покоївки і Марусі, пані Дідкова — Валентини і Вєрки, пані Калениченкова — в ролі Никанорівни, п. Явдощенко — Старцева й городового, п. Загній — чиновника, п. Іванюта — слуги в готелю, в ролях купців пп. Лукіяненко (Бризгалова) Калениченко (Брикалова), Гахович (Саврасова), Ярешко (Сапунова, а також дворника), Євген Гахович (11 років) — в ролі Люби.

Усі аматори, що брали участь у п'єсі, гарно виконали свої ролі. Особливо добре пройшла 4-та дія, підчас і після якої не лише всі жінки плакали, а і в багатьох чоловіків були на очах сльози.

Кожна нова вистава Товариства показує, що театральна справа у нас в надійних і здібних руках.

— Дитяче свято в Парижі. Українська дитяча школа в Парижі улаштовує в неділю 26 червня о год. 4 пополудні в салі André, 14, rue Trévise, метро Cadet, — дитяче свято. В програмі спів хоровий і тріо, декламація, танки, театральні сцени. Виконавці виключно діти. Вступ 3 фр. на покриття видатків.

— Виступ українців на благодійній вечірці в Ліоні. 30 квітня

с. р. Вілербанська Філармонія влаштувала благодійну вечірку на користь безробітніх. Серед численних атракціонів був виступ п. Іларіончука з українським національним балєтом. Грала також українська оркестра під срудою п. Бови. Український атракціон був найкращий і мав величезний успіх.

* * *

16-г. березня 1932 р. в шпиталі м. Кан (А. М.) помер український громадянин Афанасій Якович Підгрушний, народжений 17. І. 1879 р. в м. Коропі, Кролевецького повіту на Чернігівщині.

Після покійного залишилися його ріжні документі, які Українська Громада в Кан передала на схованку до Генер. Ради Союзу Укр. Ем. Орґанізацій у Франції.

В Чехословаччині.

— Історично - Філологічне Товариство в Празі відновило свої засідання після II УНЗ'їзду, дня 26 квітня с. р. докладом акад. Ст. Смаль - Стоцького про «Українську мову, її початки, розвиток і характеристичні прикмети». На засіданні 3-го с. травня виступали з докладами: проф. Д. Дорошенко — «Стаття з Narodnich Listu (1862 р.) в українському перекладі М. Костомарова», та д-р О. Кандиба — «Біноклі» трипільської культури». На черговому засіданні 10 травня було прочитано доклади: В. Петрів — «Про московсько - українську війну 1709-1711 рр.», та І. Борковського — «Огляд наукової праці в ділянці археології на українських землях од 1927 року».

Одне з ближчих засідань присвячається пам'яті Юл.Романчука. 30. V закінчується девятий рік діяльности Історично - Філологічного Товариства. 31 травня відбудеться річне засідання з справозданням і виборами керуючих орґанів Товариства.

— З життя Товариства Прихильників У. Г. А. У зв'язку з затвердженням чехословацькою владою статуту «Товариства Прихильників Української Господарської Академії» та переходом Т-ва на формально-правне положення, відбулися в Празі дня 6-го травня ц. р. установчі збори Товариства, що прийняли його статут та перевели вибори орґанів управління Т-ва. До складу Управи обрано наступних осіб: Матюшенко, Гольдельман, Бочковський, Старосольський, Вировий, Лисянський, Сапіцький, Денисенко, Романюк; кандидати: Наливайко, Антончук, Козловський. До Ревізійної Комісії обрано наступних осіб: Матюшенкова, Ю. Добриловський, Орелецький; кандидати: Ф. Жлудкин, Білоус. До Товариського Суду обрано наступних осіб: Бородаєвський, Гуснай, Кабачків, Ортинський, В. Приходько; кандидати: Масюкевич, Якубівський.

Ревізійній Комісії збори доручили обревізувати чинність дотеперішніх тимчасових орґанів управління Товариства.

— Український Республікансько - Демократичний Клуб у Празі 12 .V. ц. р. улаштував в отелі Граф сходини, на яких проф. Ол. Шульгин подав реферат на тему «Проблєма реальної української політики».

По відкритті зборів голова Клубу проф. М. Славінський згадав про ту трагедію, що відбулася щойно в Парижі, де рукою злочинця вбито великого француза Поля Думера, президента Франції. Збори вшанували пам'ять шляхетного французького представника вставанням і посилкою співчутливої телєґрами до французького посла у Празі.

В своєму рефераті п. О. Шульгин підбив підсумки нашої закордонної політики, яка зачалася з часів Центральної Ради й яка, як і Центральна Рада, в цьому році має свое п'ятнадцатиліття. В перші роки діяльности наша закордонна політика головним чином виявлялася в виданні інформаційних книг і брошюр для ознайомлення з Україною европейського суспільства. Найглухішими роками української по-

літичної акції закордоном були рр. од 1922 до 1926. Але за ці роки відбулася велика орґанізаційна праця в середині самої еміґрації, яка закінчилася таким важливим досягненням, як утворення Академичного Українського Комітету інтелєктуальної співпраці при Лізі Націй, що дало українцям можливість брати участь в ріжних міжнародніх конґресах і з'їздах для ознайомлення широкого світу з українською проблємою.

Траґичний 1926 рік, коли ми втратили провідника нашого політичного руху С. Петлюру, був моментом широкої активізації нашої діяльности. Самий процес над убийником Петлюри поставив перед Европою в повній широті українську проблєму. Рік 1928 позначився переведенням акції за окремі українські нансенівські паспорти, яка акція також послужила широкою пропаґандою нашої справи й привела до переконання закордонних політичних чинників, як дорого українцям їх національне імення.

Наша закордонна політика провадилась і провадиться по можливості в порозумінні й згоді з представниками инших поневолених народів бувш. Росії. Цій ідеї служить в Парижі видання «Прометею». Таким самим об'єднуючим осередком у Варшаві являється клуб «Прометей».

Українська політика закордоном стремить завжди до зав'язання зносин з ріжними міжнароднім товариствами. Так, зносини з товариствами комбатантів, СІАМАК і ФІДАК, дають можливість українцям постійних стиків з представниками инших народів. В цих товариствах при всіх урочистих моментах їх життя розвивається серед прапорів инших народів і наш жовто - блакитний прапор. France - Orient, що мало своїм протектором покійного Поля Думера, завжди дає в своєму журналі багато місця для статей про Україну.

Значно присужилася популяризації українського питання закордоном і книжка Евена, яка стала цілою подією в політичних колах, бо з уст французького політика подавала ґрунтовні відомості про Україну, і, головно, українську проблєму. Ознайомлення з українською справою ведеться добре тако-ж в Cercle d'Etudes Ukrainiennes. Але особливо доброю трибуною для нас служить Міжнародня Дипломатична Академія в Парижі, де недавно О. Шульгин робив, разом з представником Ґрузії, доклад про Україну і стрів з боку голови тих зборів Нуланса, б. посла Франції у Росії, надзвичайно сприятливе відношення.

Найактивніша діяльність провадиться українським закордонним представництвом в Унії Товариств для Ліґи Націй. Ця Унія товариств відограє велику ролю в міжнародній політиці. В ній, з ініціятиви українського представництва, утворено Комітет у справах Сходу, яким раз-у-раз здіймаються питання про положення України під совітським режимом. Сам референт робив доклад про совітський демпінґ (по праці нашого відомого економиста В. Садовського), про економичний стан України. Там же винесено було протест проти розстрілів української людности на Дністрі й вислано його до Ліґи Націй. Після ріжних небезпосередніх впливів пощастило досягти того, що відношення до втікачів з України в Румунії змінилося на краще і їх припинено повертати назад до большевиків.

На зборах Унії товариств для Ліґи Націй в Будапешті було переведено справу протесту проти тюремного режиму у большевиків для політичних в'язнів.

Нашим великим плюсом в міжнародній політиці є те, що наш уряд УНР не є якась на чужині складена орґанізація, лише той самий уряд, з незначними змінами, який вийшов з України. Тому всі політичні виступи уряду УНР перед закордонними політичними чинниками не ігноруються ними. Навпаки, вони друкуються, наприклад, в офіційних виданнях ріжних міністерств закордонних справ нарівні з нотами й заявами представників инших европейських держав.

Українська політична чинність

шукає завжди відповідних моментів, щоб виступати з своїми заявами на міжнародньому форумі. Так, наприклад, по прочитанні Ар. Бріаном його проєкту утворення Европейських Штатів, п. О. Шульгин подав меморандум про те, що Україна, відповідно своїм прагненням і планам на будуче, має бути взята на увагу, як будучий член майбутніх Панєвропейських Штатів.

Другу подібну акцію було розпочато з нагоди конференції про розброєння, коли представником уряду УНР було подано меморандум про те, що Европа має не лише обговорювати своє обеззброєння, але також мусить звернути увагу на те, як озброюється совітська Росія, який багатий матеріял подається їй для озброєння одною з европейських держав. Мало обеззброїтися, — треба ще досягти того, щоб з комерційною й політичною метою одні народи не озброювали инших. Треба, щоб сама Европа не озброювала совітів.

Далі референт вияснює політику відносно Галичини, і каже, що згідно з бажанням самого галицького політичного представництва референт не міг заступати Галичину в Унії Товариств для Ліґи Націй, лише кликав постійно самих галичан до утворення власного представництва в Унії, і що, стоючи на ґрунті порозуміння з своїми сусідами-поляками, українське політичне представництво завжди настоювало перед польською владою на як найшвидшому вирішенні української проблєми в Галичині.

Але найбільшу увагу звертає українське політичне представництво на свого найбільшого ворога, на большевиків, котрі в своїй незрозумілій,страшній політиці проти України знищили українське село, а тим і ввесь економичний добробут України. Той факт, що большевики досі тримаються у влади референт пояснює трьома причинами: пасивність московського народу, терор ГПУ й допомога Европи большевикам з боку Німеччини, Туреччини і почасти Італії.

На закінчення свого докладу проф. Шульгин окидає поглядом загальне сучасне становище Европи, становище неясне, трівожне. Держави хитаються в своїй політиці, запобігають ласки у совітів. Німеччина святкує урочисто Рапальський договір, Туреччина посилає до совітів своє представництво. Але на Далекому Сході над совітами чорні хмари. Докладчик не береться пророкувати події на будуччину, але все-таки йому здається, що на Далекому Сході можуть розпочатися події, які перевернуть всі відносини на Сході Европи.

Надзвичайно живий по формі, цікавий і змістовний доклад проф. Шульгина було уважно вислухано численною авдиторією, що вщерть заповнила салю отелю Ґраф. Серед присутніх було немало і таких осіб, які не являються звичайними одвідувачами докладів,що влаштовуються Ук. Р.-Дем. Клубом.

На жаль, дискусії по докладі, з незалежних від Клубу причин, не були дозволені.

— Український Республікансько - Демократичний Клуб щойно відбув річні загальні збори, де було подано Управою звіт про свою діяльність і було переведено вибори. До нової Управи увійшли: п. проф. М. Славінський — голова Клубу, проф. К. Маціевич та З. Мірна — два містоголови, інж. Б. Бутовський — секретар, д-р Є. Приходько —скарбник, кандидат до членів Управи — інж. П. Головко. Ревізійна Комісія: пп. І. Мірний, В. Дяконенко, В. Кучеренко.

З. М.

— Протест Української Жіночої Національної Ради в Празі проти подій на Дністрі. Українські жінки-емігрантки, об'єднані в Укр. Жіночій Національній Раді, звертаються до жінок всього світа і до всіх тих, що відчувають ще чуже горе і страждання, з гарячим протестом проти того, що діється в сучасний

мент на Дністрі,і з благанням — допоможіть тим нещасним нашим сестрам і братам, що конають на кордонах своєї батьківщини, змушені тікати з совітського раю.

На сторінках часописів майже всього світу з'явились вістки про жахливі масові розстріли втікачів з України. Не менш жахливі відомості з'явились і про те, що румунський уряд тих, щаслив щих, що, хоч поранені, уникли смерти від большевицької кулі та перебрались закордон, — в багатьох випадках передає большевикам назад, а там без сумніву їх чекає люта смерть та знущання. В своє оправдання в такім жорстокім поводженню румуни висувають економічну кризу та велику кількість своїх безробітних та голодних. Але невже ті гуманітарні установи, на прапорах яких стоять прекрасні, високі гасла любови до ближнього та співчуття до страждаючих і активної допомоги, невже такі установи, як Інтернаціональний Червоний Хрест, Комітет Нансена та подібні їм, не прийдуть на допомогу цим страждаючим? Невже люде, що поставили собі життєвою метою — добро інших, спокійно дивитимуться, як на совітському березі Дністра голодні собаки ростягають трупи дітей, жінок та старих дідів, що шукали останнього порятунку в утечі з рідного краю, покладаючи всю віру в культурність і співчуття щасливіших мешканців Західньої Европи.

Ми, емігранти, безсилі допомогти нашим братам та сестрам. Самі ми майже безправні. Єдине право, яке нам лишилось це — воля слова. І ми використовуємо це наше право, щоб звернутись з нашим болючим благанням до тих, хто має силу допомогти нещасним. Ми апелюємо до найблагороднішого почуття — співчуття страждаючим і віримо, що знайдуться люде, що відкинуть сучасний політичний принцип торговлі вигодами, віримо, що знайдуться люде, які прийдуть з безкорисною та скорою допомогою нашому вщент тілом і душею виснаженому народові. Не дайте останній іскрі віри в справедливість і добро вигаснути в наших серцях і в серці всього нашого народу.

Голова У. Ж. Н. Ради — проф. С. Русова;
секретар д-р інж. Х. Кононенківна.

— Союз Українських Письменників і Журналістів улаштував 9.V. ц. р. збори для винесення протесту проти розстрілу большевиками на Дністрі української людности.

Українцями - комуністами було зроблено спочатку спробу пройти на збори без запрошень, але поліцією було припинено некоректне поводження непрохаених гостей, і по прикрому инциденті протестні збори пройшли в повному порядку. Заступник голови Союзу п. Ст. Сірополко (головою Союзу є п. Ст. Смаль - Стоцький, який є зараз на лікуванні по-за Прагою) головував на зборах. Кошмарні події на Дністрі висвітлив д-р П. Феденко. Цілий ряд промовців, серед яких були й такі, що недавно самі покинули Україну, оповідали про всі ті страхи, які діються на Україні, які примушують людність її тікати, хоч ця втеча наражає людей майже на певну смерть.

Резолюцію портесту проти розстрілів большевиками української людности на Дністрі і проти повертання утікачів румунською владою назад до совітів було прийнято одноголосно.

Було прийнято також рішення утворити при Союзі Письменників і Журналістів комітет для допомоги тим втікачам, що скупчилися на румунських землях.

— Український Жіночий Союз у Празі, розуміючи, оскільки важливо для української справи існування такої високої школи закордоном (в Европі), якою є Українська Господарська Академія в Подєбрадах, що випускає сотні українських інженерів, майбутніх будівничих Української держави, приєднався до Т-ва Прихильників Академії, яке має своїм завданням зберегти існування Академії, хоч би їй загрожувало цілковите припинення допомоги від уряду ЧСР.

Велика ідея, положена Т-вом Прихильників Академії в основу своєї діяльности — «Народ-собі» — викликає бажання допомогти цьому Т-ву не лише у приватніх осіб. Згідно зі звітом з діяльности Т-ва, до нього вже вписалося 25 членів-колєктивів, серед яких під числом картки 200 числиться і Український Жіночий Союз. Членство в Т-ві вимагає річного внеску в сумі 10 доларів. А на еміґрантський маштаб таку суму не завжди легко набути. Тому Укр. Жін. Союз улаштував на православні Великодні свята розговіни, на які запросив українське громадянство.

На святі, крім вільних забав та танців, публіка слухала вірші поета Олеся, прочитані панією Лащенко - Тетеревятниковою з останньої книжки його творів, серед яких розсипано багато поетичних перлин. Читалися також молодою українською поеткою Веронікою Михалевич її власні твори. Слухали співи інж. Дуди, любувалися українськими танцями панн Антоновичівни та Кушнірівни з панами Головком та Рутківським. Було тако-ж заряджено власний буфет з українськими стравами. Загальний прибуток з вечірки дав біля 1000 к. ч., з яких чистого прибутку залишилося 518 к. ч., що і дало можливість зробити річний внесок до скарбниці Т-ва Прихильників Укр. Госп. Академії в Подєбрадах. Далі планується зробити річний внесок до Куратерії Української Ґімназії в Жевницях і підтримати позичкову акцію «Просвіти» у Львові.

Український Жіночий Союз складає свою щиру подяку всім, що були на розговінах.

— Відозва українських соколів. Рік 1932 є святочно - пам'ятним роком в житті всього Сокільства. В цьому році минає 100 літ од часу народження великого слов'янина д-ра Мирослава Тирша, творця сокільської ідеї, яка знайшла широкий відгук перед світовою війною й серед українського народу на наших Західніх землях. Тому,на вшанування світлої пам'яти великого сокола, чехословацьке сокільство вирішило зорґанізувати могутній Всесокільський Здвиг у Празі 3-7 липня ц. р., що є IX-им з черги від повстання сокільства та який буде нести назву Тиршового Здвигу. Тим чехословацьке сокільство хоче прилюдно проявити свою глибоку пошану, любов і вдячність до свого основоположника. До чехословаків прилучаються ще инші слов'янські народи; так, наприклад, югослов' яне прибудуть на здвиг в кількости 8 тисяч. Не менше 3 тисяч приїде чеських та словацьких соколів з далекої Америки.

Праці над орґанізацією та переведенням Тиршового Здвигу зв'язані з величезними витратами. Але матеріяльні засоби радо даються з шляхотною думкою допомогти великому ділу, а тим часом підготовка до здвигу продовжується з найбільшим старанням вже другий рік, не дивлячись на світову господарську кризу.

Вістка про IX Всесокільський Здвиг облетіла всю земну кулю і кожний слов'янський нарід відповідно готується до виступу на цьому світовому форумі з метою віддання пошани пам'яті великого творця і орґанізатора на полі фізичного виховання та виявлення своїх орґанізованих, моральних та фізичних сил. Та не тільки слов'янські народи приймають участь у цьому здвизі. На ньому будуть численні делеґації від орґанізацій фізичного виховання та ґімнастичних з цілого світу. Крім сокільства буде виступати військо. Прага, до якої приїдуть десятки тисяч чужинців, стане на де-який час міжнародньою ареною, на якій буде робитися оцінка фізичних здібностей кожного народу.

На IX Всеслов'янському Здвизі не мусить бракувати і синів нашої нації, яка мусить бути гідно заступлена перед культурним світом. Бо й українці, починаючи з часу заложення в році 1894 українського «Сокола» у Львові, з 38-літньою чинністю «Сокола - Батька», а також майже з 10-літньою діяльністю українських сокільських гнізд в колисці сокільства Чехословаччині, мають свої досягнення на полі сокільства. Не-

вмпруча сокільська ідея, створена духом великого ґенія, перенеслася далеко в закордонні землі, де об'єднують українську еміґрацію в сокільські орґанізації.

Всі українські сокільські гнізда, що знаходяться закордоном, а саме: в Празі, Ржевницях, Брні, Подєбрадах, Пардубицях, а також в Арґентині в Буенос Айресі з філіями Кордоба й Ляфальта, та в Югославії в Великому Бечкереку, с зобов'язаними також віддати належну пошану й подяку своєму ідейному творцеві й провідникові.

Дня 26 грудня 1931 року відбулася в м. Подєбрадах нарада представників усіх вищезазначених сокільських гнізд, на якій було вирішено створити сокільську централю закордоном. Таким чином, як вислід праці представників, повстав «Союз Українських Сокільських Орґанізацій Закордоном», статут якого подано владі на затвердження.

Союз Українських Сокільських Орґанізацій Закордоном» є виразником життя та праці українського сокільства за межами рідного краю. Під прапором Союзу буде виступати українське сокільство на IX-му здвизі в Празі. Одначе цей виступ та участь українського сокільства в Тиршовому Здвизі зв'язані з великими матеріяльними видатками як на подорож, так і на покриття коштів, потребних на пошиття укр.сокільських одностроїв, влаштування виставки, друку пропаґаційних плакатів, поштових наліпок і т. п. Членами поодиноких сокільських гнізд є переважно студенти, більший відсоток яких є немаєтними або студіюють за підтримкою українських допомогових орґанізацій, та робітники, що при сучасній господарській скруті з великим трудом заробляють на денне прожиття своє й своєї рідні.

Тому Союз Українських Сокільських Орґанізацій Закордоном звертається до всього українського громадянства в краю і закордоном з проханням матеріяльної допомоги та моральної і гідної репрезентації на IX-му Всесокільському Здвизі.

Громадяне! Підтримайте українських соколів в цю тяжку, але важливу хвилину в сокільському житті. Спричиніться до численної участи українського сокільства на IX-му здвизі!

Від вас залежить успішність розвитку і репрезентації українського сокільства перед учасниками здвигу.

Українські орґанізації, підприємства і товариства! Складайте пожертви на участь українського сокільства на Тиршовому Здвизі!

З незломною надією на доброзичливий відгук українського громадянства, Союз проводить у тяжких умовах належне приготування до IX здвигу, участь в якому має велике пропаґаційне національно-державне значіння, як покажчик того, що український нарід стоїть на повній основі і вступає в ряди передових націй.

Хай же наш заклик не залишиться голосом «вопіющого в пустелі» при загальній байдужності. Хай бодай сотня представників орґанізованих українських сокільських сил стане на світовому форумі для віддання пошани в століття народження основоположника сокільства — Мирослава Тирша, якому де-які слов'янські народи, а передовсім чехословаки, завдячують своє національно-державне визволення.

Ми віримо в те, що орґанізовані лави українського сокільства в значній мірі спричиняться до визволення поневоленого українського народу. Тому запрошуємо всіх прилучитися до нашого заклику: — «Все вперед! Всі враз!»

За Тимчасову Управу Союзу Українського Сокільства Закордоном:

Інж. В. Прохода (в. р.), голова; С. Черняхівський (в. р.), справник; Я. Благітка (в. р.) начальник.

Пожертви просимо надсилати на адресу: p. E. Levicky, Podebrady - Lazne, «Ukrajinsky Sokol» — Zamek. CSR.

У Польщі

— З діяльности Українського Наукового Інституту в Варшаві. Вийшли з друку такі томи «Праці Українського Наукового Інституту у Варшаві».

Т. І. Українська людність СССР. 1. В. Садовський. Огляд літератури про українську демографію. 2. Т. Олесевич. Загальний нарис території і населення УССР. 3. О. Питель. Національні відносини на Україні в світлі статистики. 4. О. Чубенко. Реєстрація мовної і національної ознаки в переписі 1926 р. 5. Т. Олесевич. Розселення народностей УССР. 6. В. Садовський. Українці по-за межами УССР по перепису 1926 р. — Стор. 1-160. Ціна — 6 зл.

Т. VI. О. Лотоцький. Сторінки з минулого (спогади до 1900 р.). Дитячі літа. Гірке коріння науки. Перші кроки громадянського життя. Рік на селі. В академії. Академичний побут. Студентство. Професура. Подорожі по Україні. Скінчення академії. Служба в Державному Контролі. Громадські орґанізації в Київі. Постаті українського громадянства 90-х років: проф. В. Б. Антонович, О. Я. Кониський, М. С. Грушевський, І. С. Левицький, М. В. Лисенко, М. П. Старицький, М. Ф. Комаров, М. Р. Рильський, Я. М. Шульгин, В. Н. Вовк - Карачевський, К. П. Михальчук, А. М. Грабенко, С. І. Ерастів, Г. Л. Берло, Г. П. Ямпольська, П. Т. Рябошапка, Торський. Київське духовенство. Громади студентські і ґімназичні. В. М. Доманицький. Семинарська громада. Ф. П. Матушевський. Національний рух в Подільській семинарії. «Т. У. П.» Археолоґичний з'їзд. Театр у Київі. Видавництво «Вік». Літературна праця. Виїзд з Київа. Покажчик імен. Стор. 1-286 ціна 8 зл.

Т. VIII (Спогади). C. Wasilewski. Moje wspomnienia ukrainske. 2. М. Галин. Сторінки з минулого. 3. С. Стемповський. Уривок з спогадів. 4. А. Топчибаші. Союз автономистів. 5. Gen. Tabouis. Comment je devins Comissaire de la République Française en Ukraine. Annexes. Resumé. Покажчик імен. Стор. 1-174 ц. 6 зл.

— Співчуття для французького народу з приводу траґичної смерти президента Французької республіки — від бувших вояків армії УНР, що перебувають на Волині. На руки амбасадора Франції у Польщі п. полк. Іван Литвиненко надіслав слідуючого листа з приводу траґичної смерти президента Французької республіки:

«В імені українських еміґрантів, бувших вояків армії Української Народньої Республіки, перебуваючих на Волині, складаю на руки Вашої Ексцеленції слова щирого співчуття для братнього французького народу з приводу замаху на життя найвищого достойника Франції.

«Ми, українці, як найсуворіше осуджуємо ганебний вчинок, доконаний невдячною рукою московського азіята, сина того народу, який найбільше мусів би бути вдячним Великій Франції за її шляхетність та опіку.

Іван Литвиненко, полк. армії УНР.

7 травня 1932 року, м. Рівне на Волині.»

15 травня полк. Литвиненко одержав від п. амбасадора Франції в Польщі подяку за висловлене співчуття.

— Дирекція Українського Театру під орудою Теодори Руденкової в Польщі приносить щиру подяку Головній Управі Українського Центрального Комітету в Польщі, а також і всім тим, хто злучився з театром в день святкування його 10-тиліттього ювилею і надіслав ювилейні поздоровлення.

Анкета Офісу Нансена

— Офіс Нансена при Лізі Націй розіслав усім орґанізаціям, що входять до складу Дорадчого Комітету при Офісі, питальник відносно становища еміґрантів у ріжних країнах. Ці анкети мають

служити основою для зложення міжнародньої конвенції в справі юридичного положення після зліквідування Офіса і його представників на місцях. Строк відповіди на анкету дано до 31. VII. с. р.

У Німеччині.

— В Українськім Науковім Інституті у Берліні 13 травня с. р. відбувся доклад д-ра В. Крупницького українською мовою на тему: «Проєкти поділу Польщі в 1709-1711 р.»

— Український Науковий Інститут у Берліні. При Українському Науковому Інституті в Берліні улаштовано в цьому літньому семестрі курс української мови в зв'язку з елєментарним курсом українознавства для німецьких слухачів під проводом проф. д-ра З. Кузелі. Курс є загально доступний і безплатний. Відкрито також загально доступну читальню, де читатачі, що цікавляться східними питаннями мають до розпорядимости більшість українських періодичних видань (тим часом в числі 60 ріжних публікацій).

Дирекція Інституту прохає цим вс. високошановні видавництва й редакції, які ще не вступили з нами в контакт, про ласкаве надсилання Інститутові своїх видань і складає глибоку подяку всім тим, що свої видання нам уже надсилають.

Проф. Др. І. Мірчук,
Директор Інститута.

В Румунії

— Український Допомоговий Комітет в Румунії вислав до Офісу Нансена в справі біженців на Дністрі такі дані:

Всього перейшло Дністер 1055 осіб, з них 315 чоловіків, 234 жінки, 283 дітей-хлопців і 223 дівчини. Всі біженці належать до української і молдавської національностей, за винятком кількох осіб національности російської. Біженці у великій більшости селяне-хлібороби. Частину працездатних біженців буде взято на хліборобські роботи. Діти потрібують негайної помочі.

З огляду на економичні труднощі в Румунії, румунський уряд бажав би, щоб ці біженці знайшли собі працю десь в иншій країні. Видавання біженців большевикам румунська влада припинила. Є негайна потреба, щоб Офіс знайшов якусь змогу допомогти біженцям переселенням і роботою.

— Зазначення адреси. Пан Трепке в Румунії просить всю кореспонденцію для нього надсилати по адресі: B. Trepke Str. Delea-Veche, 45. Bukuresti, IV.

У Туреччині

— Український виступ серед азербейджанців. 27 квітня с. р. п. Мурський В. відвідав зібрання азербейджанців, де в своїй промові підкреслив необхідність єдности всіх поневолених Росією народів для осягнення успіху в боротьбі за свою незалежність. Азербейджанці дуже тепло й мило прийняли нашого представника і були дуже вдячні українцям за увагу та щиру приязнь.

— Українці на прийнятті у Вселенського Патріярха на Великдень. 1 травня с. р. панство Мурські, сотник Забєло та підполковник Петровський, після урочистої служби Божої в церкві Вселенського Патріярхату, привітали Його Святійшість Вселенського Патріярха на парадному прийомі в тронній патріяршій салі з Великодніми святами в імені уряду Української Народньої Республіки, української армії та української колонії в Туреччині.

Вселенський Патріярх, як і завше, дуже уважливо поставився до українців і, христосуючися з ними, обдарував їх крашанками.

На перший день Великодніх свят, як це вже завше ведеться, всі українці були прийняті панством Мурськими, а на другий день — панством Забєло.

— Висловлення співчуття Франції. 8 травня пан Мурський В. та сотн. Забєло М. зложили французькому послові в Туреччині співчуття з приводу трагічної смерти президента Французької республіки Поля Думера.

Зміст.

Париж, середа, 25 травня 1932 року — ст. 2. А. М.-б. Т о н ч и б а ш і . Зустрічі з Симоном Петлюрою — ст. 2. К. Н і к о. Листи до земляків, IX — ст. 8. В. С а п і ц ь к и й . Громадськими засобами до удержання національної політехники — ст. 12. Смерть президента Поля Думера і українська еміґрація — ст. 14. М . К о в а л ь с ь к и й . На похороні — ст. 15. Лист з Рів'єри — ст. 21. Д-р Петро Шепченко (некролоґ) — ст. 22. Лист із Ґренобля — ст. 22. В. С. З життя й політики — ст. 25. O b s e r v a t o r . З міжнароднього життя — ст. 28. Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі — ст. 33. — Х р о н і к а. З життя української еміґрації у Франції — ст. 36. В Чехословаччині — ст. 38. У Польщі — ст. 44. Анкета Офісу Нансена—ст. 44. У Німеччині—ст. 45. В Румунії — ст. 45. В Туреччині — ст. 45.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

відкрита в середу : 6-9, в суботу : 4-9 і в неділю : 1-5 г.

В Бібліотеці можна набувати :

З б і р н и к п а м ' я т и С и м о н а П е т л ю р и . Видання Міжорганізаційного Комітету в Празі. Ціна 25 фр. з пересилкою у Франції.

Ш е в ч е н к о . Кобзарь в редакції проф. В. Сімовича. Ціна 25 фр. без пер.

С м а л ь - С т о ц ь к и й . Ст. Шевченко — співець самостійної України — 2 фр.

D o r o c h e n k o : — Chevtchenko — le poète national de l'Ukraine — 5 фр.

E. E v a i n — Le problème de l'indépendance de l'Ukraine et la France — 10 frs.

Омелянович-Павленко: Україно - польська війна 1918-19. Ц. 15 фр.

Бочковський О. І. ‹Т. Г. Масарик — Національна проблєма та українське питання› — Ц. (без перес.) 19 фр. і на кращому папері 34 фр.

Маланюк Ев. — Земля й Залізо. Поезії. Ц. 10 фр.

За Державність. Збірник 2-й Воєнно-Історич. Т-ва. Ц. 22 фр.

Шульгин. О. — Державність чи Гайдамаччина. Ц. 3 фр.

Соловецька каторга (Документи). За редакцією Л. Чикаленка. Ц. 5 фр.

Гуртуймося, Журнал військ.-гром. думки. Ц. 3 фр.

Рідне військо — українським дітям. Постаті козаків до витинання Ц. 2 фр. аркуш.

Портрети С. Петлюри та Т. Шевченка по 1.50 фр.

Відзнаки — тризуби по ціні 4 і 6 фр.

Ріжні листівки по 0.75 фр.

Колекції україн. поштов. значків (19 ріжних). Ц. 3 фр.

Папір і конверти з тризубом 10 шт. — 6 фр.

Листівки : могили С. Петлюри, Бібліотеки його імени, читальні та Музею при Б-ці. Ціна 1 фр., ціла серія — 6 листівок 5 фр. без пер.

Звертатись до бібліотекаря:

Mr. I. Rudicev. 41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9.

Від Управи Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції

З огляду на те, що французькі влади розпочали вже перевірку чужинців, які перебувають у Франції, Управа Т-ва подає до загального відома, що зазначені у поданому нижче спискові особи не є членами Т-ва від довшого часу. Ці особи виключені були з складу Т-ва з ріжних причин,але більшість з них не повернула членських карток, виданих Управою Т-ва. Тому Управа Т-ва цим повідомляє, що картки нижчезазначених осіб не є дійсними і що вона одхиляє від себе всяку за них одповідальність:

Ананинченко Ф.	чл. карт.	ч.	126	Кравченко Ол.	»	»	ч. 103
Бабенко Олекс.	»	» ч.	24	Костенко Федір	»	»	ч. 122
Басовський Семен	»	» ч.	99	Климецький Ол.	»	»	ч. 122
Боєчко Гриць	»	» ч.	136	Коба Володимир	»	»	ч. 159
Бойко Каленик	»	»		Кирилюк Федір	»	»	ч. 170
Бондаренко Ф.	»	» ч.	142	Ковальчук Ол.	»	»	ч. 192
Білоус Дмитро	»	» ч.	156	Киричинський М.	»	»	
Багмет Ілько	»	» ч.	168	Кравець Антон	»	»	ч. 135
Білінський Вол.	»	» ч.	178	Кузнеців Омел.	»	»	ч. 229
Білінський	»	»		Костюшко Федір	»	»	ч. 248
Василенко Пилип	»	» ч.	226	Лего Микола	»	»	ч. 15
Гуцалюк Волод.	»	» ч.	19	Лисняк Ничипор	»	»	
Гончарук Кость	»	» ч.	40	Ленчицький К.	»	»	ч. 53
Гавриш Михайло	»	» ч.	52	Лозинський Вік.	»	»	ч. 63
Грабовський Ан.	»	» ч.	120	Лисенко Левко	»	»	ч. 63
Глешинський О.	»	» ч.	151	Лавриненко Гр.	»	»	ч. 93
Губаренко Мих.	»	» ч.	178	Ліопа Данило	»	»	ч. 118
Дейнеко Іван	»	» ч.	51	Любимець Мик.	»	»	ч. 166
Дашевський Ів.	»	» ч.	115	Мельничук Ів.	»	»	ч. 131
Данильченко П.	»	» ч.	174	Мантуляк Вас.	»	»	ч. 165
Десятник Йосип	»	» ч.	207	Мошляковський	»	»	ч. 167
Золотаренко М.	»	» ч.	12	Маймескул Фед.	»	»	ч. 171
Золотько Євген	»	» ч.	104	Махно Петро	»	»	ч. 150
Захвалинський Г.	»	» ч.	219	Недзельницький	»	»	ч. 74
Іванів Микола	»	» ч.	177	Огородник Ан.	»	»	ч. 50
Іщук Василь	»	» ч.	83	Паламарчук Ст.	»	»	ч. 20
Ковальчук Гриц.	»	» ч.	38	Пилипчук Ілько	»	»	ч. 41
Козирський М.	»	» ч.	48	Прилуцький П.	»	»	ч. 101
Крись Михайло	»	» ч.	47	Пухальський М.	»	»	ч. 108
Краленко Євген	»	» ч.	85	Пономаренко В.	»	»	ч. 220

Погребняк Мик.	»	»	ч. 127	Ткач Федот	»	»	
Пятнасв Гриць	»	»	ч. 160	Франців Олек.	»	»	ч. 226
Погорілець Ан.	»	»		Форманчук Мих.	»	»	ч. 59
Рамішвілі Євген	»	»	ч. 158	Цебрій Юхим	»	»	ч. 29
Рибалка Опанас	»	»	ч. 190	Чміль Борис	»	»	ч. 19
Сачок Михайло	»	»	ч. 128	Чорноус Іван	»	»	ч. 139
Савкевич Дм.	»	»		Чорний-Лучко В.	»	»	ч. 202
Соляник Трохим	»	»	ч. 62	Шульга Микола	»	»	ч. 188
Скакун Андрій	»	»	ч. 91	Шемет Михайло	»	»	ч. 55
Стратійчук Ів.	»	»	ч. 110	Щерба Федот	»	»	ч. 153
Тимченко Гриць	»	»	ч. 227	Яловицький Ів.	»	»	ч. 152
Туркевич Павло	»	»	ч. 143				

ВИКАЗ ПОЖЕРТВ

що надійшли по підписних листах до Комітету по вшануванню пам'яти 359 в десяту річницю мученицької смерти в Безар' при Українському Воєнно-Історичному Товаристві від 5 грудня року 1931 по 3 січня року 1932. Продовження. (Див. «Тризуб ч. 20 (328) — 15 травня 1932).

З Чехословаччини (Ільзень).

5) Інж. Аврам Фартушний — 13.02 злотих польських.

Прага:

6) Др. Епіфан Камінський — 10 злотих польських, 7) Сестра Жалібниця Шинкаренко - Шинкаревська — 10, 8) Проф. Швець — 10.

З Америки:

9) Пан-отець Білонь — 1 доляр 8.87 злотих польських, 10) Новаківський Василь — 5 злотих польських.

Ченстохів:

11) Полковник Чабанівський — 5 зл. п.

Грудзьондз:

12) Підполковник Труба — 5 зл. п.

Сувалки:

13) Панство Олеся і підполковник Миколи Рибачуки — 15 злотих польських.

З ріжних місць:

14) Самутін Петро, сотник — 5 злот. польських, 15) Великопольський Максиміліян — 10 зл. п., 16) Шептицький Андрій, Митрополит — 10, 17) Тищенко Степан — 5, 18) Панченко Степан — 6, 19) Татарський Василь — 3, 20) Др. Шевчук Семен — 5, 21) Орданівський Юрко — 10, 22) Др. Гінків — 3, 23) Рижевський Василь — 5, 24) Гуральчич Ярослав — 2, 25) Бачинська Ольга — 2, 26) Клєкоцький Дем'ян — 8, 27) Гончар Степан — 9, 28) Лимаренко Данило — 20, 29) Малець Віктор — 5, 30) Чудненко Ілько — 10, 31) Свірський — 3, 32) Капустян Юрко — 5, 33) Герасимяк Симон — 2, 34) Касулін І. — 2, 35) Мирошниченко Матвій — 5.36) Мельник Андрій — 10, 37) Макаревич Леон — 5, 38) Будзило Василь — 5, 39) Мандзенко Йосип — 5, 40) Шандура Михайло — 1, 41) Дідченко Михайло — 6, 42) Добровольський Василь — 15, 43) Чижевський Микола — 10, 44) Касулін Іван — 8, 45) Барило Іван — 3, 46) Барабанів Андрій — 10, 47) Поліклари Сікорський — 5, 48) «Просвіта» — Старий Самбір — 14, 49) Лебідь Юрчик — 5, 50) Пилипчук Олекса — 20, 51) Смовський — 5, 52) Зарудний Володимир — 5, 53) Грицунь Володимир — 3.

Голова Комітету ґен.-штабу ґен.-хор. Безручко.
Скарбник інженер Яновський.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V

Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chéque postal 898.50, Paris.
Редагує — **Комітет.** Адміністратор: **Іл. Косенко**
Le Gérant: M-me Perdizet.

Imp. de Navarre, 5, r. des Gobelins, Paris (XIIIe)